

lambda

3€

EL MOMENT de LES DONES LGBTI

Volen deixar d'amagar-se i de ser jutjades per ser dones i
lesbianes, bisexuals, transsexuals o intersexuals.

Lluïten juntes per reivindicar els seus drets!

Amb Noms i Cognoms

Recordem las tasca de les dones que, en una època de dictadura i LGTBIfòbia, van atrevir-se a alçar la seva veu per reclamar igualtat, justícia i visibilitat.

Com ser dona LGBTI i no morir en l'intent

Guia amb tots els recursos que hi ha a l'abast de les dones LGBTI a Catalunya a nivell de socialització, assessorament, activisme, maternitat, cultura i molt més.

Dones Bisexuals i Pansexuals, no és una fase!

Invisibilitat, discriminació i violències cap a les dones bisexuals i pansexuals: el monosexisme n'és l'arrel.

Tot el que t'interessa, ho trobaràs a iQUIOSC.cat

iQUIOSC.cat és el quiosc digital amb la més àmplia oferta de mitjans de comunicació en català. Diaris, revistes, premsa comarcal de pagament i gratuïta al teu abast a www.iquiosc.cat

Descarrega't l'aplicació gratuïta* al teu mòbil o tauleta i emporta't amb tu més de 200 publicacions per llegir quan vulguis i on vulguis.

Els mitjans del país t'ho posen fàcil, fes-te d'**iQUIOSC.cat**

*App disponible per iPad/iPhone (iOS6 o superior) i Android (4.1 o superior)

lambda

Número 85
HIVERN 2018. Tercera època.

Editor: **Casal Lambda**.
Codirectors: **Javier Domínguez, Albert R. Dot i Abel Lacruz**.
Equip de Redacció: **Giulia Agnese, Ian Bermúdez, Sylvia Debón, Javier Domínguez, Martha Duque, Marta Fabra, Laura González, Carlos Illana, Abel Lacruz, Ton Mansilla, Albert Roig, Sílvia Morell, Laura Moreno, Toni Ponce, Josep Pujol, Maria Pujol, Albert R. Dot, Toni R. Juncosa, Carlos Sanandrés, Rodolfo Vargas, Enric Vilà**.
Persones col·laboradores: **Armand de Fluvià, Joako Ezpeleta, Antoine Leonetti, Marc Lorenzo Josep Anton Rodríguez, Jordi Samsó, Miguel Ángel Sanz Nicolau Suárez**.
Correcció: **Josep Pujol, Susanna Álvarez**.
Entitats col·laboradores: **APPEC (Associació de Publicacions Periòdiques en Català), Centre de Documentació Armand de Fluvià, Llibreria Antinous, Llibreria Còmplices, Servei d'Informació del Casal Lambda, Observatori Contra l'Homofòbia i Mostra FIRE!!**.
Disseny i maquetació: **Hector Aspano**.

Impressió: **Saxoprint**.
Dipòsit legal: B-42790-86
ISBN 0214-7890

lambda és una publicació del Casal Lambda.
lambda és la revista degana LGBTI dels Països Catalans i de l'Estat Espanyol.
lambda no comparteix necessàriament les opinions dels col·laboradors i de les col·laboradores expressades en els articles.
lambda agraeix rebre col·laboracions dels lectors/es. Ens podeu enviar les vostres propostes a través de correu electrònic a revista@lambdaweb.org

Av. del Marquès de l'Argentera, 22
08003 Barcelona
Tel.: 93 319 55 50 Fax: 93 310 30 35
Contacte i publicitat: revista@lambdaweb.org
Web: www.lambda.cat
Facebook: @CasalLambda
Twitter: @CasalLambda
Instagram: @JovesCasalLambda

LES DONES LGBTI

El que no es veu no existeix. Si no existim no tenim drets i per això és important parlar de la dona LGBTI. La dona LGBTI ha de fer un esforç real per sortir de l'armari (un lloc d'on no en sortim només un cop a la vida sinó en múltiples vegades) ja que vivim dins d'uns estàndards molt definits, del que es pressuposa que hem de ser i del que es pressuposa que hem de sentir. Sovint parlem de diversitat, empoderament de la dona, de feminisme... Però, realment vivim en un món on ser dona LGBTI és fàcil o còmode? És per aquest motiu que en parlem a la revista Lambda.

Sovint les dones LGBTI encara ens amaguem o ometem el que realment som, per por. Por a ser jutjades per ser dones i per ser dones LGBTI. Estem sotmeses a una pressió cultural de la què, per alliberar-nos-en, necessitem una certa valentia personal. Dins de la situació en la què estem, caminem cap a l'autoafirmació. Junes és més fàcil. Junes tenim més força. No podrem canviar el món en dos dies, però sí podrem fer un pas endavant, fer petits canvis en la nostra realitat més propera i, d'aquesta manera, promoure un canvi en cadena. No només estarem empoderant-nos sinó que també estarem fent pedagogia.

Actualment tenim una llei LGTBI que encara no s'ha posat en marxa a l'estat espanyol i fa dos dies que, amb el canvi de govern, les parelles lesbianes poden accedir a la fecundació in vitro mitjançant la seguretat social. Però encara continuem anant al ginecòleg/a i quan diem que no utilitzem mètodes anticonceptius ens miren estranyats/des. Quan **no** es donarà per fet que **ser dona no implica ser heterosexual?**

Les dones LGBTI també patim moments incòmodes i les agressions homòfobes o les situacions violentes estan a l'ordre del dia. Algun cop a la nostra vida, totes o gairebé totes hem viscut alguna situació incòmoda quan anem pel carrer i ens donem la mà o fem un petó a la nostra parella. Són situacions que succeeixen més sovint del que pensem i molts cops no denunciem per por a no ser escoltades, i mentre això continuï passant de forma "sistemàtica" continuarem lluitant pels nostres drets i contra un sistema heteropatriarcal que ens oprimeix fins i tot a l'hora d'estimar. Una dada molt significativa és que, durant el 2017 i segons l'Observatori contra l'homofòbia, de totes les incidències homòfobes registrades, solament 1 de cada 10 és feta per dones.

Tenim la sort de que, cada cop més, moltes dones LGBTI ocupen l'espai públic i els mitjans de comunicació, fet que desencadena una normalitat de la nostra condició, però el camí és llarg i encara queda molt per fer. Elles com a referents ens ajuden, però totes hem de realitzar petites accions que canviïn la nostra realitat més propera: amb la nostra família, a la nostra feina, als clubs esportius, etc. Encara queda un llarg camí i ningú no va dir mai que fos fàcil.

En aquest número de la revista Lambda parlem de molts aspectes sobre la perspectiva i la mirada LGBTI en diferents àmbits i tractarem moltes inquietuds d'aquest col·lectiu, perquè és molt important visibilitzar el col·lectiu LGBTI i parlar sense miraments de les nostres pors, de les nostres inquietuds, dels nostres interessos, de les nostres necessitats... i també de les nostres curiositats.

LAURA MORENO, en representació del Grup de Dones del Casal Lambda

Lambda pertany a l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català

El Casal Lambda és una associació sense ànim de lucre, fundada l'any 1976, que treballa per la inclusió del fet homosexual en la nostra societat.

El Casal Lambda és membre del Consell Nacional de la Joventut de Catalunya i del Consell de la Joventut de Barcelona.

El Casal Lambda és una entitat amb conveni amb l'Ajuntament de Barcelona, la Diputació de Barcelona i la Generalitat de Catalunya.

Participa al Casal Lambda!

Participa a les activitats

El Casal Lambda organitza activitats culturals i lúdiques prou diverses com per a que tothom pugui trobar-ne alguna d'interès.

Des de xerrades, debats i presentacions de llibres dins el marc; els divendres al Casal. Fins a la Mostra de Cinema Fire!! Però també visites culturals a exposicions o indrets destacats a sortides de muntanya senderistes i excursions. Sense oblidar tallers, festes i exposicions. I de manera puntual cursos de llenguatge de signes, tallers de ball i projeccions del Festival d'Eurovisió i si teniu esperit d'artista podeu concursar al Festigailesbià.

Segur que alguna d'elles encaixarà amb el què t'agrada. També trobaràs dies de reunions per a cadascun dels grups; joves, dones, tardor, bisexuals, sords, joves tutti frutti i més... De tot plegat en trobaràs informació a l'agenda mensual, al web i a les xarxes.

Participa com a voluntari/a

Totes les activitats i serveis del Casal són possibles gràcies a la col·laboració del voluntariat.

Pots ser de molta utilitat a: Servei d'Informació i atenció personal, Servei d'Acol·liment, Centre de Documentació, Revista Lambda, Assessoria Jurídica i Assessoria Educativa.

Però també proposant i desenvolupant activitats, tallers i xerrades de tota mena. Igual prefereixes reservar-te uns dies a l'any i ajudar a desenvolupar la Mostra de Cinema Fire!!

Hi ha moltes maneres de col·laborar que et faran sentir part del nostre projecte i que et donaran una oportunitat de formació i d'enriquiment personal. Anima't i participa!

Participa com a soci/a

Ser soci o sòcia et dona la possibilitat de participar en les decisions importants. Per altra banda, implica un compromís amb una entitat històrica que continua lluitant contra l'homofòbia des de l'any 1976.

El suport econòmic dels nostres socis i sòcies es fonamental pel manteniment del Casal Lambda i dels serveis que s'ofereixen.

Hi ha diverses quotes i formes de pagament d'acord amb les possibilitats de cadascú; des d'una quota jove fins a la quota familiar.

Associar-se també et dona avantatges. Tant a les activitats i serveis del Casal Lambda com a diversos locals i establiments. També rebràs la revista Lambda puntualment al teu domicili. Per totes aquestes raons no ho dubtis i associa't!

M'agradaria col·laborar en

☐ Acol·liment/Suport	☐ Comiss. d'Educació	☐ Activitats
☐ Informació	☐ Manteniment	☐ Altres.....
☐ Documentació	☐ Mostra de Cinema	.....
☐ Revista	☐ Comunicació	.....

SÍ, vull associar-me al casal lambda

Nom i cognoms: .....

Adreça: .....

Localitat: ..... Codi Postal: .....

Data Naixement: ..... Professió: .....

Telèfon: ..... E-mail: .....

Pagant una quota mensual:

☐ Ordinària (9�)	☐ De suport (16�)	☐ De suport especial (40�)
☐ Patrocinadora (80�)	☐ Jove (3�)	☐ Familiar (12�)
☐ Directament cada semestre a la secretària (març i setembre)		
☐ Mitjançant la domiciliació bancària dels rebuts: ☐ Trimestral ☐ Anual (11 mesos)		

(Els c mecs es fan amb el nom d' Aj  Pedagògic)

Compre de Domiciliació:

Entitat	Oficina	C�.	Número de compte

Banc o Caixa: .....

Adreça: ..... Població: ..... C.P.: .....

El **casal lambda** treballa des de l'any 1976 a Catalunya creant i transmetent referents positius amb l'objectiu d'aconseguir que les relacions LGTBI esdevinguin relacions sexuals i afectives plenament normalitzades. El **casal lambda**  s un projecte obert al conjunt de la societat, i es nodreix de l'entusiasme, la flexibilitat i la creativitat de les persones compromeses voluntàriament amb les necessitats de gais, lesbianes, bisexuals i transsexuals i amb els drets humans en general.

lambda

DOSSIER

AMB NOMS I COGNOMS

PÀG. 04

COM SER DONA LGBTI I NO MORIR EN L'INTENT

P G. 08

LA PRESÈNCIA DE DONES LGBTI ALS MITJANS DE COMUNICACIÓ

P G. 12

DONES BISEXUALS I PANSEXUALS, NO  S UNA FASE!

P G. 14

LINA I ALI: UNA FAMÍLIA LGTBI+

P G. 16

  S C UNA DONA, I EM DIC MAR  A JES  S 

P G. 18

NEGRA, POBRE I... LESBIANA!

P G. 20

ELISA I MARCELA O EL MATRIMONI SENSE HOME

P G. 22

AMB NOMS I COGNOMS

Per MARIA PUJOL

En aquest article volem presentar els noms i d'algunes d'aquestes dones, que, en una època on l'espectre de la dictadura encara era present i la LGTBifòbia a l'ordre del dia, van atrevir-se, sense por, sense complexos, a alçar la seva veu per reclamar igualtat, justícia i visibilitat.

No es pot negar que l'Estat Espanyol, i en especial Catalunya, són territoris pioners en la lluita, consecució i aplicació dels drets LGTBI. Aquest clima d'obertura i respecte (almenys per part de les institucions governamentals) ens ha permès recuperar i reconèixer esdeveniments, figures i anècdotes que restaven en l'oblit des de feia generacions. Però, hi ha un grup que encara resta en l'oblit, invisibilitzades per una societat patriarcal i heteronormativa, les dones LGBTI són, un cop més, condemnades a l'ostracisme.

Gretel Ammann és reconeguda com la dona que va encapçalar les reivindicacions de les lesbianes tant a Catalunya com a l'Estat Espanyol. Des de ben petita ja va alçar la veu contra l'opressió i la injustícia, i fou expulsada del Col·legi Alemany per escriure una revista molt crítica amb les polítiques del centre. Amb 16 anys, els seus pares van descobrir que s'havia enamorat d'una companya i la van obligar a rebre tractament psiquiàtric per "curar-se". L'any 1976 es va afiliar al Moviment Comunista de Catalunya i participa en les Primeres Jornades

Catalanes de la Dona. A partir d'aquest punt, comença a col·laborar, militar, fundar, escriure i publicar nombroses iniciatives a favor de la pau, dels drets humans, del feminisme i el lesbianisme. Treballadora incansable, va fundar la primera Casa de la Dona de Barcelona, alhora que col·laborava amb les Primeres Jornades Estatals de Lesbianes, les Jornades de Feministes Independentistes i Les Jornades de Sexologia, totes elles dutes a terme a diferents comunitats autònomes.

Juntament amb la seva companya **Lola Mayoral**, va crear el grup de teatre Gram (el primer de dones). El 1984 funda el Centre d'Estudis de la Dona "El Centre", associació sense ànim de lucre de la qual sorgiran diverses entitats com la Assemblea de Feministes Independents de Barcelona, l'Associació Cultural de dones "La Nostra Illa" i la primera Escola feminista d'estiu. En els darrers anys, va participar en el naixement de Ca La Dona i la Xarxa Feminista de Catalunya. Fins els seus últims dies va ser una lluitadora admirable, que no va parar de reivindicar i advocar per un futur millor.

Kim Joaquina Pérez Fernández-Fígares (coneguda com **Kim Pérez**) no només és la primera dona transsexual en presentar-se a unes eleccions municipals, també és Medalla d'Or de la Ciutat de Granada i pionera en la lluita dels drets LGTBI, especialment en els drets transsexuals. Així mateix, també és una ferma defensora, pedagoga i precursora del transfeminisme. Des de l'any 1993 ha dut a terme accions públiques en suport del col·lectiu transsexual. Durant aquesta mateixa dècada dels 90 va fundar la "Asociación de Identidad de Género de Andalucía", de la qual es presidenta. Aquesta institució va aconseguir, el 1999, que Andalusia es convertís en la primera comunitat en incloure el procés complet de tractament i cirurgia genital de reassignació de sexe dins les seves prestacions sanitàries. Actualment, segueix lluitant pel col·lectiu transsexual, centrant les seves demandes en la necessitat de millorar la taxa d'ocupació i en racionalitzar i regular la prostitució sense prohibir-la, ja que és el mitjà de vida d'algunes dones trans.

RAMPXEL/FREPIK

Empar Pineda va començar el seu activisme social i polític a la dècada dels 70, abans fins i tot que morís el dictador, fet que li va comportar diverses detencions i fins i tot una estada a la presó. Va afiliar-se al Moviment Comunista de Catalunya abans que aquest fos legalitzat i allà, diu ella, va descobrir el feminisme. Ja l'any 1975 va organitzar assemblees feministes a Barcelona amb el suport de l'Associació Amics de la UNESCO. Gràcies a aquestes, va poder formar, conjuntament amb altres companyes, la Coordinadora Feminista de Barcelona. El 1977 va presidir la primera manifestació del Día del Orgullo Gay a Madrid. Un any després, fundà el Colectivo de Feministas Lesbianas de Madrid i participà també en la creació de la Comisión Pro Derecho del Aborto, dret pel qual ha dut a terme moltes altres campanyes. L'any 2008 va ser guardonada amb la Creu de Sant Jordi per la seva defensa dels drets de les dones. Actualment forma part del col·lectiu Hetaira (en defensa de les treballadores sexuals) i la Fundació 26 de diciembre (l'equivalent madrileny a la nostra Fundació Enllaç).

Mar Cambrollé, actual presidenta de l'Associació de Transsexuals d'Andalusia, és reconeguda nacionalment com una pionera dels drets transsexuals. Ja l'any 1976 (només un any després de la mort del dictador) va fundar el Movimiento Homosexual de Acción Revolucionaria. Considerada l'ànima de la Llei de Transexualitat aprovada l'any 2014, que vol acabar amb qualsevol relació entre transsexualitat i malaltia, denota la importància de l'associacionisme en la consecució de drets i llibertats. Reivindica la importància de les dones transsexuals als inicis del moviment, com van ser elles les primeres a sortir al carrer i no amagar-se, com van ser elles les que rebien els cops de porra de la policia franquista i eren la població LGTBI majoritària dins les presons. Tot aquest patiment, per acabar sent invisibilitzades en favor dels homes gais, segons denuncia ella mateixa.

Boti García Rodrigo porta treballant pels drets del col·lectiu LGTBI

ASSEMBLEA MUJERES GRANADA

BATZARE.ORG

Kim Pérez, Mar Cambrollé i Empar Pineda.

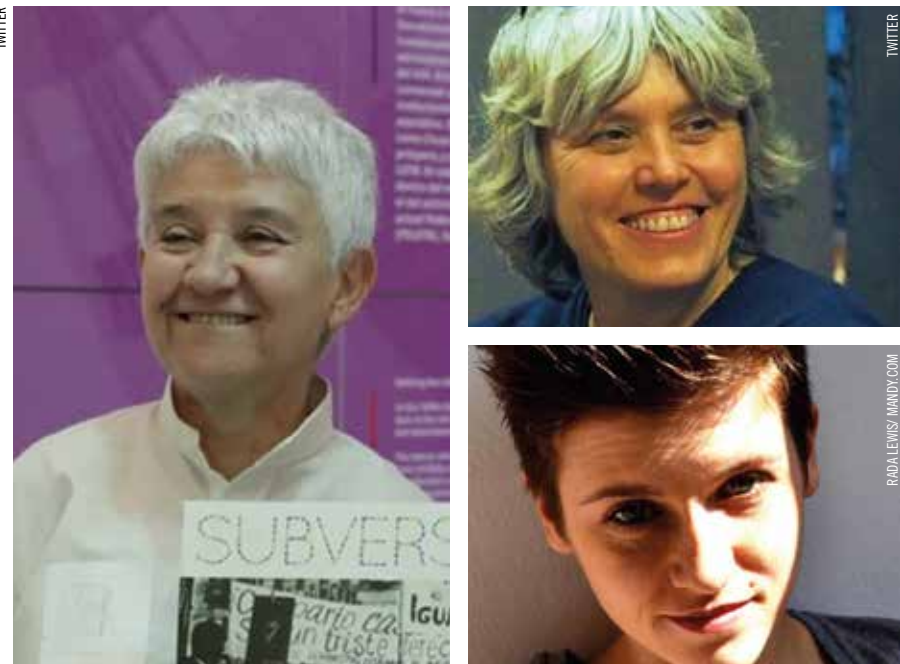
des de fa quasi bé 30 anys. Orgullosa de ser lesbiana (tal com ella mateixa apunta en diversos mitjans), en el seu currículum consten fites de gran renom: haver sigut presidenta de COGAM (Colectivo de Lesbianas, Gays, Transexuales y Bisexuales de Madrid), així com presidenta

“El clima d'obertura ens ha permès recuperar i reconèixer figures que restaven en l'oblit. Però, hi ha un grup invisibilitzat per una societat patriarcal i heteronormativa, les dones LGBTI són, un cop més, condemnades a l'ostracisme.”

de la FELGTB (Federación Estatal de Lesbianas, Gais, Transexuales y Bisexuales); haver lluitat, tant des de les associacions del col·lectiu com des del Congrés dels Diputats (va ser diputada per Izquierda Unida) pel matrimoni igualitari, i ser una de les principals impulsores de les besades LGTBI que es van dur a terme el 2004 en protesta cap a la intolerància religiosa i política. Aquest any 2018 va rebre la Medalla d'Or de l'Ajuntament de Madrid en reconeixement a la seva trajectòria com a activista i a la seva lluita pels drets LGTBI.

Més recentment, trobem dones activistes que no només tenen el carrer o les associacions com a camp de batalla, també han portat les reivindicacions del col·lectiu (així com la importància i necessitat del feminisme i el reconeixement a les dones) a les institucions polítiques. És el cas de **Carne Porta**, dona tot terreny que, a part de militar en grups independentistes, a Ca la Dona i a

Boti García Rodrigo, Carme Porta i Maria Khan.

Lesbianes Feministes, també ho ha fet dins d'Esquerra Republicana Catalana, partit pel qual va ser diputada de la Generalitat. Allà va començar a impulsar diverses polítiques feministes i a favor del reconeixement de les parelles i famílies LGTBI. L'any 2011 va ser nomenada secretària de Polítiques Familiars i Drets de la Ciutadania del Departament d'Acció Social i Ciutadania de la Generalitat de Catalunya. Mitjançant aquest càrrec, va dur a terme polítiques com el reconeixement de les famílies monoparentals, el Pla Estratègic d'Usos i Gestió del temps, el Pla Interdepartamental LGTB i l'impuls de la Xarxa de Serveis contra la violència masclista. Actualment segueix lluitant pel col·lectiu, essent una de les principals impulsores d'IDEMTV. En la mateixa línia, cal destacar la figura de **Marisa Castro**. Política i activista, està considerada com la ideòloga de la llei de matrimoni per a les parelles LGTBI. L'any 2001, sent diputada al Parlament espanyol per Izquierda Unida, va impulsar la igualtat matrimonial, redactant els primers passos de la llei. No va ser fins el 2005 que la seva feina va donar fruit definitivament.

Paulina Blanco i Encarnación Granjo són parella des de fa quaranta anys. El rebuig social que causava la seva relació (que va néixer sota la Ley

de Vagos y Maleantes) al seu entorn i la impossibilitat de ser elles mateixes, les va obligar a marxar del seu poble natal i emigrar a Barcelona. Un cop a la ciutat, no van quedar-se de braços creuats. Van participar en el moviment pels drets LGTBI i van advocar per la normalització del col·lectiu dins els àmbits eclesiàstics, defensant que al ser el cristianisme una religió basada en l'amor, no és lògic excloure algú per com o a qui estima, i sent part vital de l'Associació de Cristians Gais i Lesbianes (ACGIL). Destaca també la seva implicació en la Fundació Enllaç, d'on van ser unes de les arquitectes del projecte.

El documental "Les Lluitadores", de **Maria Khan**, rescata testimonis de dones LBTI que van participar en els inicis del moviment. Hi trobem (a part de les ja esmentades Carme Porta i Empar Pineda) **Mercè Pons** i **Fernanda Ariño**. Aquestes dues dones, parella des de fa quasi bé 50 anys, van trencar estereotips decidint que, encara que haguessin de fingir ser només amigues, viurien juntes i rebutjarien seguir les normes socials que les obligaven a casar-se i/o ser mares. Han participat en la lluita pels drets de les dones i el feminisme, en especial pel dret a l'avortament.

No podem oblidar

tampoc aquelles dones que, sense involucrar-se en associacions ni considerar-se activistes, han dut a terme accions reivindicatives que han canviat la història del moviment LGTBI dins de l'Estat Espanyol. L'any 1986, amb el PSOE al govern i l'homosexualitat ja despenalitzada, **l'Arantxa Serrano** i **l'Esther Olassolo** van fer-se un petó mentre passejaven per la Puerta del Sol. Aquest gest innocent, que dut a terme per una parella heterosexual hagués passat desapercebut, va provocar que la policia nacional les detingués i haguessin de passar dies retingudes. Això va originar una cadena d'esdeveniments en protesta: Primerament, les noies van denunciar la policia per discriminació. Després, la premsa es va fer ressò de la detenció i milers de dones van sortir a manifestar-se als carrers de tot l'Estat per reclamar la necessitat de visibilització en una Espanya encara plena de prejudicis. Finalment, i després d'anys de lluita, la sentència del judici va condemnar els policies i exonerar les noies. S'ha de recalcar que la petonada final de l'Orgullo de Madrid sorgeix a partir d'aquest episodi.

Són molts els noms de dona que porta la història LGTBI. Molts més els que encara són oblidats. Però des del Casal Lambda seguirem lluitant per reconèixer a cada una d'elles.

"A l'atzar agraeixo tres dons: haver nascut dona, de classe baixa i nació oprimida. I el tèrbol atzur de ser tres voltes rebel."

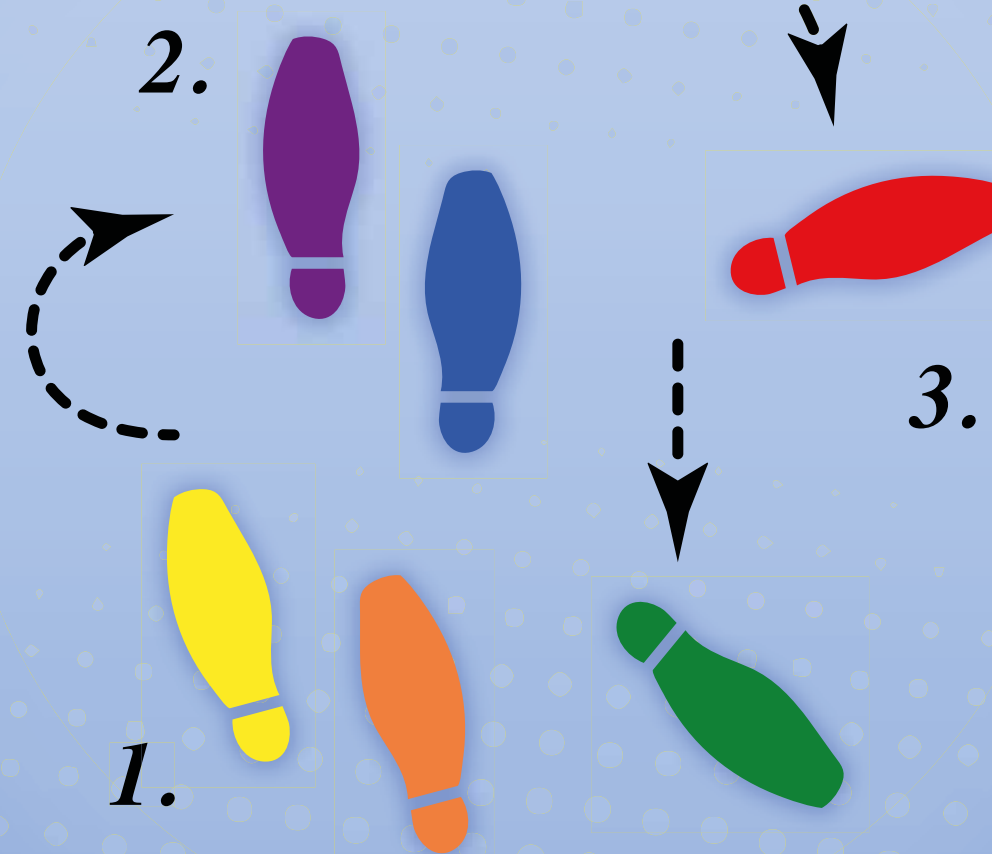
RAMONXEL/FREPIK

casal lambda

...a ballar!

Els Divendres al Casal

Taller mensual amb la professora:
OLGA SANCES MOTOS
Una hora de classe + ball lliure

Un divendres al mes a les 18:30
INSCRIPCIÓ GRATUÏTA A: DIVENDRES@LAMBDA.CAT

lambda.cat

COM SER DONA LGBTI I NO MORIR EN L'INTENT

Per MARTA FABRA i MARTA CARBÓ

A vegades sembla que ser dona és una tasca àrdua i pesada en aquest món masculinitzat, on els homes ocupen la major part dels mitjans de comunicació i gran part de l'espai públic. I què passa si, a més a més, ets una dona LGBTI? Doncs no passa res, ser dona i a més a més ser dona LGBTI pot ser divertit i fàcil de portar si es coneixen tots els recursos que hi ha a l'abast. Amb la finalitat de reforçar la identitat del col·lectiu femení, ser visibles entre nosaltres mateixes, i donar visibilitat als recursos exclusius per a dones, deixem de banda totes aquelles entitats LGBT i portem una guia on accedir a tot allò que existeix per ser dona LGBTI i no morir en l'intent.

Vols sociabilitzar amb dones LGBTI?

LA NOSTRA ILLA

Associació de dones i només per a dones

amb l'objectiu d'oferir un espai físic lliure de mirades no desitjades, on es reuneixen per xerrar, jugar al billar, fer una karaoke, una copa o compartir un sopar. Organitzen visites culturals i excursions, i els diumenges de tardor sessions de cinema. L'entrada és oberta si tens ganes de fer d'aquesta també la teva illa.

Et pot interessar si:

- Vols trobar un espai agradable on conèixer dones com tu.
- Et sents oprimida per les estructures del patriarcat i vols un entorn on ser lliure.
- Vols col·laborar amb altres dones en fer créixer un espai per a vosaltres.

✦ Reig i Bonet 3, Barcelona

📍 lanostraila.com

📞 La Nostra illa

📞 932 100 062

Divendres i dissabtes de 19:00 a 2:00

BOLLOS EN TEORIA

Espai de trobada lesbiana-feminista on es reuneixen dones lesbianes per parlar i fer debat teòric a partir de textos escollits de qual·sevol temàtica relacionada amb el col·lectiu. Tots els debats van seguits d'un vermut.

Et pot interessar si:

- No ets activista però actues.
- No ets teòrica però llegeixes.
- Nts lesbiana i feminista.

✦ Ripoll 25, Barcelona

(Associació Ca la Dona)

📍 bollosenteoria.blogspot.com

✉ caladona@caladona.org

📞 934 127 161

Primer dissabte del mes a les 12:00

BARCELONA L FRIENDS

Comunitat oberta a dones LBT, amb múltiples organitzadores i noies de diferents nacionalitats, en forma de Grup de MeetUp, on s'organitzen esdeveniments i on cada membre també en pot proposar i organitzar. És igual si tens clara o no la teva orientació sexual, si surts o no surts per l'ambient, d'on vinguis o a quina part de l'armari et trobis, ja que hi ha activitats per a tots els gustos: des de sortides a cabarets i karaokes, fins a meditació i clubs de lectura, passant per sopars, excursions, pub quizzes, intercanvi de llengües i cinema.

Et pot interessar si:

- Vols tenir un grup d'amigues actives que s'organitzen per quedar i passar-ho bé.
- Acabes d'arribar i vols conèixer a altres noies LBT.
- Tens algun pla especial però encara no has trobat a ningú que t'hi vulgui acompanyar.

📍 meetup.com/es-ES/barcelona_L_friends/events

LESBIAN EVENTS BARCELONA

Grup de MeetUp amb esdeveniments per a noies, especialment relacionats amb les festes Nenis, el Festival VISIBLES i els Tallers d'ALEC.

Et pot interessar si:

- T'agrada sortir de festa o vols sortir de festa per l'ambient i no trobes amb qui.
- Vols estar al dia dels tallers que organitza l'ALEC.

📍 meetup.com/es-ES/Lesbian-Events-Barcelona

Vols rebre un servei d'assessorament i orientació per a dones LGBTI?

GRUPO GAVIOTAS

Grup de creixement personal i cooperació entre dones que volen compartir experiències, tenir suport social d'altres dones lesbianes i bisexuals i reforçar-se en el seu procés d'autoacceptació i sortida de l'armari. És gestionat per Paula Alcaide, psicòloga especialitzada a treballar amb dones lesbianes i bisexuals en teràpia individual i de parella.

Et pot interessar si:

- Necessites acompanyament en el procés d'acceptació de la teva orientació sexual.
- Has d'explicar al teu entorn que t'agraden les dones i no saps com fer-ho.
- Busques un espai on compartir i aprendre sobre tu mateixa.

📍 meetup.com/grupo-gaviotas-crecimiento-personal-lesbianas-barcelona
Dissabte per la tarda de forma mensual.
palcaide.com

✉ info@palcaide.com

ACORD

Assessorament, counselling, orientació i recursos per a dones lesbianes, bisexuals i transsexuals. Se centren més en l'oferta del servei per implementar polítiques de diversitat sexual en el món local a les escoles i ajuntaments, però no volen deixar de banda l'atenció personalitzada després de més de 21 anys d'experiència atenent a dones.

Et pot interessar si:

T'has sentit atreta sexualment o emocional per una altra dona, estàs confosa o no saps com dir-li-ho. Pateixes assetjament escolar, laboral, o violència familiar per homofòbia. Tens crisi de parella, la família no coneix la vostra relació o no l'accepten.

📍 acordlgtb.org

📍 AcordLGTB

✉ gerencia.acord@acordlgtb.org

✉ angelscounselor60@gmail.com

📞 617 168 127 - 627 239 577

Vols fer activisme amb i per a dones LGBTI?

LESBICAT

Grup de dones lesbianes, bisexuals i pansexuals, amb cabuda per a dones transsexuals i intersexuals, dedicades a la incidència política. Lluiten pels drets LGBTI des d'una perspectiva feminista, i fan campanyes de visibilització, sensibilització i tallers. Es reuneixen en funció de les necessitats del col·lectiu

i la seva disponibilitat, ja que no tenen un espai físic de trobada. Les seves assemblees són obertes i per assistir-hi només t'has de posar en contacte amb elles.

Et pot interessar si:

- Ets una dona LGBTI amb esperit activista.
- Vols dedicar part del teu temps a lluitar pels teus drets.
- Busques una entitat més dedicada a l'activisme i a la política que a l'oci.

📍 lesbianesacatalunya.wordpress.com

📍 Lesbicat

📍 m.me/lesbicat

✉ infolesbicat@gmail.com

LA NIT ÉS NOSTRA

Manifestació per a dones, lesbianes, bisexuals i transsexuals prèvia al dia 8 de març. Per prendre juntes el carrer i la nit.

WIKILESBI: LESBIANITZEM LA XARXA!

Projecte de La Bonne, amb el suport de la Regidoria de Feminismes i LGTBI de l'Ajuntament de Barcelona. Es tracta d'una sessió d'edició de Viquipèdia, amb l'objectiu de donar presència en línia a una petita part del gran nombre de dones lesbianes infrarepresentades i desconegudes malgrat la seva rellevància.

Et pot interessar si:

- Vols conèixer els referents i les dones més destacades del col·lectiu lesbià.
- Vols participar i contribuir en el projecte.

✉ wikidones.labonne.org/wikilesbis-lesbianitzem-la-xarxa

✦ Sant Pere més baix, núm 7, 2a planta. Barcelona

(Centre de Cultura de Dones La Bonne)

📞 933 151 432

Vols fer networking amb dones LGBTI?

ALEC

Associació de Lesbianes Emprenedores de Catalunya, formada per dones lesbianes emprenedores

de diferents perfils professionals. És una eina de competitivitat basada en la cooperació. Un espai de creixement personal i professional a través de tallers, formació i intercanvi.

Et pot interessar si:

- Vols presentar el teu negoci o projecte en qualsevol dels esdeveniments de Lesbianetworking.
- Vols ampliar la teva xarxa de contactes professionals o assistir a cursos i tallers.
- Vols trobar ofertes o publicar la teva oferta, empresa o producte.

📍 AlecNetworking

📍 info@alec.cat

Vols ser mare i ets una dona LGBTI?

LESMATERNITY

Punt d'ajuda i de trobada entre dones lesbianes que ja han estat mares i dones lesbianes que ho volen ser, on resoldre dubtes i compartir pors i alegries. A través de consells, acompanyament i assessorament legal t'ajudaran a crear la teva família, i podràs gaudir de condicions especials a les tarifes dels tractaments.

📍 lesmaternity.com

✉ info@lesmaternity.com

Vols accedir a la cirurgia de reassignació sexual?

UNITAT D'IDENTITAT DE GÈNERE

L'única opció per accedir a la cirurgia de reassignació sexual a través de la sanitat pública.

✦ Villarroel 170, escala 4 planta 7, Barcelona

📍 barnaclinic.com

barnaclinic@clinic.cat

📞 932 279 391

Vols informar-te o participar en els mitjans de comunicació per i per a dones LGBTI?

INOUT RADIO

Ràdio feta per dones i per a dones. Tot i ser el canal de ràdio lesbica

de referència, donen veu a tot el col·lectiu de dones LGBTI, amb entrevistes, reportatges, cultura, consells, amor, humor, desamor, investigació, coaching, i molt més. També informen de tot allò que s'organitza dins del col·lectiu.

Et pot interessar si:

- Vols escoltar parlar de temes que com a dona LGBTI et poden interessar.
- T'agradaria col·laborar ja sigui com a podcaster, redactora o productora.
- Vols anunciar-te a la ràdio.

inoutradio.com
Inoutradio, la radio lèsbica
info@inoutradio.com

MAGLES REVISTA

Revista online per a dones lesbianes i bisexuals, amb l'objectiu de veure el lesbianisme i la bisexualitat com una cosa positiva i divertida. Posa a l'abast del seu públic totes les coses que tenen lloc dins del col·lectiu: des d'articles culturals, passant per l'oci, la salut i l'esport, fins a "bolloconsejos" i entrevistes, sense oblidar mai els drets LGTBI.

Et pot interessar si:

- Vols llegir sobre temes que com a dona LGBTI et poden interessar.
- Vols estar al dia de tot el que passa al col·lectiu, i en especial a Barcelona.
- Vols col·laborar-hi, ja sigui com a redactora o com a fotògrafa de festes.

maglesrevista.es
Magles Revista
redaccion@maglesrevista.com

MIRALES MGZ
Revista web que treballa per visibilitzar, informar, empoderar, integrar i posar en contacte a dones lesbianes i bisexuals de tot el món. Combina informació periodística amb opinió i entreteniment.

Et pot interessar si:

- Vols llegir sobre temes que com a dona LGBTI et poden interessar.
- Vols estar al dia de tot el que passa al col·lectiu, i en especial a Madrid.
- Vols col·laborar amb la revista o anunciar-t'hi.

mirales.es
info@mirales.es

MASQUE LES
Pàgina web dedicada a la difusió d'esdeveniments d'oci i cultura per a noies lesbianes i bisexuals, amb totes les activitats, festes, festivals, presentacions de llibres, concerts, obres de teatre i poesia de temàtica lesbiana i bisexual que s'organitzen a Espanya.

Et pot interessar si:

- Estàs interessada en activitats d'oci i no et vols perdre cap esdeveniment.
- Vols conèixer noies lesbianes i bisexuals.
- Coneixes alguna festa, esdeveniment o local destinat a noies LB i vols publicar-ho.

masqueles.com
MasQue Les

GIA PORN
Guia web que pretén promoure la igualtat de gènere posant l'accent en temes considerats encara tabú per a dones, i en canvi, normalitzats per als homes, com són el sexe i el porno. És igual si ets dona heterosexual

al o LGBTI, dins d'aquesta guia trobaràs cinema lèsbic, llibres per descarregar, esdeveniments i llocs només per a noies a la ciutat de Barcelona, notícies i tot allò necessari per a un veritable despertar sexual feminista.

Et pot interessar si:

- Estàs interessada en activitats d'oci i no et vols perdre cap esdeveniment.
- Vols conèixer i formar part d'un grup format exclusivament per dones.
- T'agrada el porno i la lectura i estàs cansada de que sigui només enfocada als homes.

giaporn.com

Vols llegir llibres sobre dones LGBTI?

CÓMPLICES
Una de les úniques 4 llibreries de temàtica a Espanya, i la primera a obrir de les dues que hi ha a Barcelona. Tot i que és una llibreria LGBTI, l'augment de la literatura lèsbica en els últims 15 anys ha fet que el públic majoritari de la llibreria sigui femení.

Cervantes 4, Barcelona
libreriacomplices.com

93 412 7283

EGALES
Primera editorial especialitzada en literatura LGTBQ a Espanya i Llatinoamèrica, creada entre Còmplices i Berkana l'any 1995, amb la intenció de visibilitzar la narrativa, l'assaig i la poesia dirigida a gais, lesbianes i transsexuals. Disposen d'una botiga online on podràs trobar més de 100 títols de temàtica lèsbica.

editorialegales.com

LES EDITORIAL

LES editorial
Editorial independent de nova creació, amb botiga online i l'objectiu de publicar llibres amb continguts específicament dirigits a dones de la comunitat LBT+.

leseditorial.com

Vols conèixer l'agenda cultural sobre dones LGBTI?

SOM AIXI
RUTES LGTB. URBANES, DIVERSES I COMPROMESSES
4 rutes culturals que reivindiquen la història i els espais de lesbianes, gais i transsexuals. La Ruta de lesbianes i trans del segle XX al Raval juntament amb la Ruta de bruixes, putes i monges de Barcelona, estan dedicades exclusivament a dones lesbianes, bisexuals i transsexuals.

lgtbarcelona.wordpress.com

visibLF
VISIBLES. FESTIVAL DE CULTURES LESBIANES
Trobada anual amb propostes escèniques, musicals, cinematogràfiques, activitats, tallers, debats i exposicions, de la rica i heterogènia producció cultural de la comunitat lesbiana, entre vermut i dinars populars. Compta ja amb dues edicions, on durant tres o quatre dies les lesbianes es fan visibles.

labonne.org

Sant Pere més baix, núm 7, 2a planta, Barcelona
Centre de Cultura de Dones La Bonne
933 151 432

SOM AIXÍ! QUOTIDIANITATS LESBIANES
Projecte d'exposició itinerant, creat per la fotògrafa Pepa Vives, la comunicadora Carme Porta i Llumull accions audiovisuals, que vol rescatar les dones lesbianes del silenci i la invisibilitat, i mostrar les realitats de dones que estimen a dones.

quotidianitatslesbianes.blogspot.com
quotidianitatslesbianes@gmail.com

Vols conèixer l'agenda d'oci per a dones LGBTI?

CARITA BONITA
Bar musical lèsbic
Horari: Dimecres de 18:00-23:00h, dijous de 18:00-3:00h; divendres i dissabtes de 20:00h-3:30h.
c. Balmes, 69.
Carita Bonita Bcn

NENIS, THE LESBIAN NIGHT
Quan: Un o dos dissabtes al mes de 0h-6h.
Believe Bar Club. C/ Balmes, 56.
Nenis

GIRLICIOUS PARTY
Festes del Girlie Circuit Festival durant l'any.
Quan: Un cop al mes
Sala Tango. C/ Diputació, 94
Girlicious Girls Party Barcelona

MELON PARTY
Esdeveniments lèsbics itinerants: musicals, culturals, esportius, acampades, escapades, etc.
La MELON

FESTES A L'ARENA CLASSIC
C/ Diputació, 233

FESTA AIRE
Quan: Dijous, divendres i dissabtes de 23:00h a 3:00 h.
Dijous de Aire: Obert de 23:00h a 3:00h. Entrada gratis.
Aire Chicas

FESTA STUPENDA
Quan: El primer dijous de cada mes de 23:00h a 3:00h (excepte vigílies de festius). Entrada gratis.
STUPENDA

FESTA CHICAS MALAS
Quan: L'últim dijous de cada mes de 23:00h a 3:00h (excepte vigílies de festius). Entrada gratis.
Chicas Malas

FESTA DIVINA
Quan: Cada divendres de 23:00h a 6:00h.
DiViNA

GIRLIE CIRCUIT FESTIVAL
L'esdeveniment lesbià més important d'Europa, on milers de dones es reuneixen a Barcelona per viure una setmana de vacances, lleure, cultura i festes creades especialment per a dones LGBTI.

Quan: Una setmana a l'agost
Barcelona
girliecircuit.net
Girlie Circuit Festival

VELVET IBIZA
L'anomenen el millor cap de setmana lesbià d'Europa, i consisteix en 4 dies i 4 nits per gaudir de poolparties, música, esport, platja i festa només per a noies.

Eivissa
Quan: 4 dies a la primavera (proper esdeveniment del 7 al 12 de maig de 2019)
velvetibiza.es
Velvet Ibiza

Vols conèixer les apps per lligar amb dones LGBTI?

WAPA
Aplicació de contactes de lesbianes i bisexuals més usada.

MAGLES MATCH APP
Aplicació per lligar, amb portal de notícies de Magles Revista i altres webs dedicades a la dona lesbiana i bisexual.

LA PRESÈNCIA de DONES LGBTI als MITJANS DE COMUNICACIÓ

Per TONI PONCE

La representació de les dones al mitjans de comunicació continua sent una assignatura pendent a Catalunya i al món. I si parlem de dones LGBTI, encara més. Més que una necessitat, es tracta d'una urgència que es veu més reflectida que mai en els darrers anys: **encara costa trobar estudis o iniciatives on s'estudii o que tractin de potenciar la seva visibilitat.** Sense elles, l'actualitat no està completa.

A ningú de li escapa que aquest article l'escrigu un home, concretament un home homosexual cissexual. Malgrat la meua predisposició, potser l'enfoc d'aquest text hagués estat més encertat en mans d'una dona LGBTI. Però la realitat és punyent: si les dones del nostre col·lectiu no apareixen representades com caldria en els mitjans de comunicació és perquè no existeix un marc propici ni com a protagonistes informatives ni com autores.

Malgrat la irrupció amb força dels mitjans en línia, que havien de suposar un capgirament de les temàtiques i l'autoria dintre del periodisme per allunyar-lo dels grans grups hegemònics, encara el panorama informatiu resta poc permeable a la realitat de les nostres companyes. Els mitjans tradicionals, els nous mitjans, tots tenen grans mancances quant a la representació plural que mereixen. Les dones representades continuen en inferioritat respecte als homes, sobretot a l'home cissexual i heterosexual. Segons el darrer Global Media Monitoring Project (GMMP), estudi coordinat per la Universitat Autònoma de Barcelona a Espanya però que compta amb diferents agents internacionals, es confirma que hi hagué avanços els últims anys, però minsos.

Cada cinc anys des de 1995, The Global Media Monitoring Project es

perfila com l'estudi internacional de més abast i més complet per definir la representació per gèneres als mitjans. En l'edició de 2015, el GMMP confirma que les dones suposen només el 28% de subjectes i fonts de les notícies en ràdio, premsa i televisió; aquesta xifra millora lleugerament en els mitjans digitals, amb un 33%. Les dades globals, però, són superiors a la mitjana europea, que és de 26% i 25% respectivament per mitjans tradicionals i digitals. A l'espera del nou estudi, que previsiblement es publicarà el 2020, observem que respecte a 2010 suposa un avanç, quan les dones representaven el 23% dels continguts periodístics.

“Amb un 29% de representativitat, la televisió és el mitjà on les dones són més visibles.”

DONES I DONES LGBTI, AUTORES I PROTAGONISTES? S'ha de reconèixer l'esforç de l'estudi per analitzar la representativitat de les dones, però el GMMP parla en termes generals. No cal ser gaire agut per adonar-se que si aquestes xifres es corresponen amb totes les diversitats de dones que trobem

a la nostra societat, no es fa esment específic d'aquelles que s'identifiquen com a lesbianes, bisexuals o transsexuals. Elles no tenen un apartat específic dintre de l'estudi, i haurien de ser presents amb més concreció, perquè l'esforç global dilueix les seves necessitats específiques. El GMMP posa de manifest la presència de dones, els seus estereotips i tòpics, i ho fa recorrent fins a 114 països i diferents mitjans i centres d'estudis. Potser la mostra de l'estudi, els col·laboradors i la metodologia no són suficients.

Amb un 29% de representativitat, la televisió és el mitjà on les dones són més visibles. Per percentatges, les dones són sempre minoria en tots els gèneres periodístics i les informacions, excepte en les relacionades amb crim i violència, on arriben al 51%, no s'especifica la passivitat d'aquestes representacions. A l'àmbit online, les notícies relacionades amb celebritats, arts-mitjans i esports (45%) són on les dones més destaquen. Com caldria esperar, les esferes polítiques, econòmiques, a la ciència i la tecnologia les dones estan infrarrepresentades. Si parlem de dones consultades com a expertes en alguna matèria, elles només representen el 9% de les fonts expertes consultades, una dada que es manté respecte l'estudi de 2010. Com haurà millorat la seva presència

FREEPIK

en l'actualitat i quins resultats recollirà l'estudi en curs?

Entre els mitjans espanyols monitoritzats destaquen El País, El Mundo, La Vanguardia, El Periódico, ABC, Cadena SER, Onda Cero, RNE, Telecinco, Antena 3, TVE, La Sexta, Público, El Confidencial i el diari.es. ¿Potser si ens allunyéssim dels conglomerats de mitjans predominant trobaríem més representació de dones, i, en concret, de dones LGBTI? Ens sorgeixen moltes preguntes. I moltes necessitats. L'informe també destaca una dada rellevant, el paper de les dones informants als mitjans: les periodistes suposen el gruix de professionals en informació de societat, però els seus homòlegs masculins solen treballar temàtiques més variades. Quant a l'autoria de les informacions digitals,

“Les dones suposen només el 28% de subjectes i fonts de les notícies en ràdio, premsa i televisió.”

les dones només suposen el 36%, tot i que, assegura l'informe, el sexe del periodista sembla no ser decisiu pel que fa a l'enfocament de la notícia.

COM FER UNS MITJANS MÉS LGBTI? Continuant amb l'estudi GMMP, proposa una sèrie de mesures i accions amb l'objectiu de millorar la representativitat i el tractament de les dones en els mitjans de comunicació. Són obvietes, però insuficients si es vol mostrar la diversitat de les dones més enllà dels termes generals, ja no tan sols vers les dones LGBTI, sinó, per exemple, per parlar de les dones migrants, en risc d'exclusió, les dones grans i les menors d'edat, per citar alguns dels col·lectius més oprimits i infrarrepresentats.

En la mateixa línia, i tornant a l'àmbit més local, el CAC, Consell de l'Audiovisual de Catalunya, ha publicat al juny de 2017 el informe “Recomanacions sobre el tractament de les persones lesbianes, gais, bisexuals, transgènere i intersexuals (LGBTI) als mitjans audiovisuals” on destaca la necessitat de donar visibilitat a les persones infrarepresentades del nostre col·lectiu.

“La necessitat d'analitzar la representació de les dones LGBTI als mitjans queda palesa.”

ESTUDIS LÈSBICS I MITJANS La necessitat d'analitzar la representació de les dones LGBTI als mitjans queda palesa, però com a mínim també trobem aproximacions interessants respecte de les dones lesbianes. L'estudi Lesbian's Representation Evolution in *Mainstream Media*, elaborat el 2014 per Maya Schwartz, del

Departament de Sociologia de la Babeş-Bolyai University, a Cluj-Napoca, Romania, és un bon exemple. Com a conclusions, l'autora confirma que tota representació ens condueix al *mainstream*: homes homosexuals i dones lesbianes han portat diferents camins evolutius quant a la representació als mitjans de comunicació per, finalment, destacar l'evolució que la representació mediàtica de les dones lesbianes ha tingut i segueix tenint, però que dona com a resultat la irrellevància de la teoria queer al segle XXI, en paraules de l'autora.

ENTRE ELS PUNTS A MILLORAR, DESTAQUEN:

- Impulsar una representació gràfica i audiovisual plural i no estereotipada.
- Evitar l'espectacularització i la banalització de la informació.
- Incorporar mirades diverses aportades des d'associacions i entitats LGBTI.
- Difondre les activitats i les reivindicacions del col·lectiu.
- Informar sobre les agressions i els recursos a l'abast.
- Ús de fonts institucionals i de persones expertes en matèria LGBTI.

DONES BISEXUALS I PANSEXUALS, NO ÉS UNA FASE!

Per GIULIA AGNESE

Invisibilitat, discriminació i violències cap a les dones bisexuals i pansexuals.

La bisexualitat i la pansexualitat formen part de l'espectre de la diversitat afectivosexual. En parlar de diversitat en aquest context, fem referència a les diferents formes d'expressar l'afecte, l'erotisme, el desig i les pràctiques amoroses i sexuals entre les persones. El terme diversitat sexual qüestiona la idea que hi ha una única manera d'exercir la sexualitat i els afectes, fent visible l'existència d'altres formes d'expressar-los. Inclou també la idea que la identitat de gènere d'una persona pot no correspondre's amb l'assignada en néixer, en tant que el sexe biològic (femella/masclle/intersexual) no determina la nostra identitat de gènere (dona trans *, home trans *, dona cis, home cis, ningú no binària, gènere fluid ...) ni la nostra expressió de gènere (masculina, femenina, no binària, *gendercrossing* ...).

Les orientacions sexuals podrien agrupar-se en monosexuals (heterosexualitat i homosexualitat) i plurisexuals o no monosexistes (bisexualitat, la polisexualitat o la pansexualitat). Encara que en els darrers anys hem presenciat nombrosos avenços en els drets i les llibertats de les persones homosexuals, hi ha encara l'imaginari social del monosexisme, en un intent forçós i constant per limitar i encaixar l'afectivitat cap a un únic sexe o gènere. El monosexisme és, segons alguns col·lectius activistes bisexuals i pansexuals, l'arrel de la discriminació contra aquestes orientacions sexuals que són tan desconegudes com incòmodes per a molts.

HI HA DIFERÈNCIA ENTRE BISEXUALITAT I PANSEXUALITAT? La línia que separa aquestes dues orientacions sexuals és fina i difusa. Des d'un punt de vista literal, la bisexualitat s'entén com "atracció cap a dos gèneres" (prefix bi-, "dues"). Aquest terme va néixer en el context teòric del dualisme o binarisme de gènere, on els dos gèneres objecte de l'atracció de la bisexualitat són el masculí i el femení.

Tot i que la visió més estesa de la bisexualitat és "atracció cap a homes i dones", és un concepte molt debatut que es defineix també com l'atracció emocional, romàntica, i/o física a més d'un sexe o gènere (no obligatòriament dins del sistema binari), no necessàriament al mateix temps, de la mateixa manera, al mateix nivell i amb la mateixa intensitat. Ser i sentir-se bisexual és una qüestió personal d'autodeterminació i no directament relacionada amb l'experiència passada, present o futura de les relacions afectivosexuals.

La bandera de la bisexualitat representa tres aspectes: el color magenta per l'orientació homosexual, el blau per l'heterosexual i el morat del centre, que representa la combinació d'ambdues.

La pansexualitat, per la seva banda, apareix a la fi dels anys 90 amb l'explosió de l'activisme *genderqueer*, que es desmarca de binarisme de gènere i reivindica que els gèneres "home" i "dona" són una reducció d'una realitat molt més àmplia i diversa. En aquest sentit, el sistema de gènere binari limita la diversitat humana i genera

malestar, en tant que les persones ens esforcem constantment per complir o encaixar dins de les categories de gènere normatiu i, no fer-ho comporta discriminacions i violències.

Per a les persones pansexuals la identitat de gènere és irrelevant, en tant que poden sentir-se atretes per persones de qualsevol gènere i/o sexe (transgènere, cisgenderisme, intersexual ...). La pansexualitat reconeix l'existència de més de dos gèneres i proposa que la identitat i expressió de gènere són flexibles i fluïdes (això no exclou la bisexualitat d'aquest paradigma). El prefix "pan" procedeix del grec antic i significa "tot". La paraula deriva del concepte "pansexualisme" de Sigmund Freud, usat per descriure la postura que la majoria de les conductes humanes deriven dels instints sexuals.

“El monosexisme és l'arrel de la discriminació contra aquestes orientacions.”

DISCRIMINACIONS I VIOLÈNCIES CAP A LES PERSONES BISEXUALS I PANSEXUALS

Encara que la "B" del col·lectiu LGBT+ fa anys que reivindica la visibilització, la bisexualitat està encara molt lligada a mites i prejudicis, similars als que pateixen les persones pansexuals. S'enfronten no només a la discriminació lgbtfòbica o homofòbica ("són promísquies", "els és igual la carn que el peix", "són vicioses"...)

TED EYAN

PARRIS WHITINGHAM STUDIO

sinó també a una discriminació dins del propi col·lectiu LGBT+ ("no s'atreixeixen a sortir de l'armari", "estan passant per una fase abans de declarar-se homosexuals", "són més infidels perquè es fixen en tots i totes...").

INVISIBILITAT Les principals formes de discriminació associades a la bisexualitat i pansexualitat s'han estudiat des de la bisexualitat i es coneixen com invisibilitat bisexual (*bisexual erasure*) i bifòbia. La invisibilitat bisexual es refereix a la tendència a ignorar, eliminar o a no considerar l'existència de persones bisexuals. Amb el terme bifòbia s'entén l'actitud més conscient d'aversion a les persones bisexuals (negació, marginació, exclusió, etc ...), i inclou el reforçament d'estereotips negatius.

Les orientacions sexuals, inicialment conceptualitzades sobre un marc heteronormatiu, monosexual i binari, no tenen les mateixes implicacions

heterosexual masculina. Això és, l'erotització de les dones lesbianes o bisexuals, especialment quan mostren afecte públicament. Això no es limita a l'àmbit del porno, on trobem el típic trio (coitocentrista) de dues dones amb un home, sinó que també podem veure-ho en la publicitat, al cinema, a la televisió i en la literatura. L'erotització del lesbianisme o de les relacions entre dones té a veure amb la conceptualització patriarcal de la dona com a objecte de desig de la mirada masculina i no com a subjecte de la seva pròpia sexualitat.

D'altra banda, en els moviments lèsbics és comú trobar resistències a reconèixer les dones bisexuals o pansexuals com a tals, centrant-se en la idea que "és una fase" o que són "heterocurioses", dones heterosexuals que "juguen" a tenir relacions amb altres dones, a les quals acabaran ferint emocionalment. En les sèries *Tu, jo i ella* o *Orange is the new black*

per a dones, homes o persones trans*. La discriminació associada a mantenir relacions afectivosexuals no heteronormatives intersecciona amb l'opressió patriarcal, la classe o la raça. En aquest sentit, la "fantasia heterosexual" és una de les formes més esteses de bifòbia o discriminació cap a les dones bisexuals, pansexuals i lesbianes. Es tracta de presentar la bisexualitat femenina com fantasia sexual per al gaudi de la mirada

hi ha algunes referències d'aquest tipus. Per exemple amb la protagonista d'aquesta última, Piper (que tot i ser clarament bisexual l'anomenen "heteroconfusa"), amb frases com: "noies heteros ... et foten sempre".

VISIBILITZACIÓ I REFERENTS POSITIVS

El reconeixement de la bisexualitat o pansexualitat per part de persones famoses o públiques és menys freqüent que el reconeixement d'un home gai o una dona lesbiana. Hi ha pocs referents positius que hagin expressat públicament la seva orientació pansexual o bisexual. D'entre les persones conegudes, la majoria són dones, el que pot relacionar-se amb la masculinitat normativa associada a l'heterosexualitat. Les orientacions sexuals formen part dels mandats normatius de gènere, en tant que la reificació de la masculinitat normativa passa per reafirmar-se en l'heterosexualitat i allunyar-se de tot allò "femení" o "homosexual". En aquest sentit, reconèixer la bisexualitat per part d'un home "posa en perill" la seva masculinitat normativa i, amb ella, els privilegis associats sota el marc del sistema patriarcal.

Ada Colau, Paco León, Megan Fox, Evan Rachel Wood o Jason Mraz són algunes de les persones famoses que s'han definit com bisexuals. Miley Cyrus, Lady Gaga i Janelle Monáe s'han declarat pansexuals, aquesta última ha publicat un àlbum amb diversos temes que promouen les orientacions no monosexistes i l'apoderament de les dones negres des dels feminismes.

ESPAIS DE TROBADA I APODERAMENT

És important que les persones bisexuals i pansexuals comptin amb espais segurs de trobada i poderament. Al Casal Lambda, la psicòloga especialista en gènere i diversitat sexual, Silvia Morell Capel, va començar fa tres anys un projecte de suport a les persones amb una orientació no monosexual. Allà, mensualment parlen i comparteixen diversos temes com la sexualitat i les pràctiques sexuals, els prejudicis i discriminacions, tècniques d'art teràpia i es donen molt, molt d'afecte!

LINA I ALI: UNA FAMÍLIA LGTBI+

Per SYLVIA DEBON

La Lina se sentia Lina des de sempre, però durant 41 anys davant la societat havia d’interpretar el paper de Fabián.

La Lina se sentia Lina des de sempre, però durant 41 anys davant la societat havia d’interpretar el paper de Fabián... I per l’Ali, decidir acompanyar al seu “marit” en la transició de gènere ha significat un canvi de vida. Van dir adéu al Fabián i a l’Ali, i van tornar a néixer. “Després de conèixer la Lina emocionalment tal com és ara, mai no tornaria enrere” explica l’Ali. “O fas el pas o deixes de viure” admet la Lina, “abans podia complir com a home, com a pare, però no podia ser feliç ni fer feliç als meus estimats”

Com comença la seva història d’amor?

Es van conèixer a través d’una amiga en comú. Totes dues tenien 18 anys i una mateixa il·lusió d’adolescent: descobrir què era l’amor. En aquella època vivien a l’Uruguai i des del minut zero van sentir una connexió increïble. A partir d’aquell moment no van necessitar que ningú, mai més, els expliqués què era estar enamorada.

Com va ser la infància de la Lina? I de l’Ali?

Bastant confosa, explica la Lina. Se sentia perduda i alhora incapaç de comentar-ho a algú. No tenia cap referent. S’obligava a comportar-se com un noi. Des de ben petita tenia clar que volia formar una família, tenir una dona, fills, i creia que l’única forma d’atreure aquest desig era con-

servar la seva estètica de noi. Sentia que la disfressa de Fabián seria per sempre. Va canviar un infern per un altre: l’acceptació de l’entorn a canvi de la no acceptació de sí mateixa. I per sobreviure va guardar els seus sentiments en un calaix.

L’Ali recorda la seva infantesa amb tendresa i nostàlgia. Ara que ho veu amb perspectiva, formava part del grup de nens/es que senten que el seu sexe i el seu gènere corresponen amb l’assignat a l’hora de néixer.

És difícil separar l’orientació sexual de la de gènere?

Per a les persones trans la diferència està bastant clara, però per a la gent en general encara és bastant confús. L’orientació sexual és allò que t’atrau, independentment de quina sigui la teva identitat de gènere. En aquest sentit, hi ha persones trans heterossexuals, homosexuals, bisexuals, pansexuals, etc.

Un dels punts més rellevants del decàleg de Trans*forma la Salut i que s’inclou al nou pla és la “lliure determinació de gènere”, què significa això?

Es tracta d’escoltar, acompanyar i accedir fins on la persona vulgui o necessiti en el seu procés de transformació de gènere. Hi ha persones que, potser, iniciant un tractament hormonal i experimentant una sèrie de canvis físics durant un temps tenen prou.

No senten necessitat d’operar-se. Hi ha d’haver transició voluntària: el fi d’una persona transsexual no ha de ser reassignar-se de sexe per complet si no ho vol. Pensem que ha de ser una elecció pròpia. Hi ha d’haver un canvi d’enfocament.

Quan es produeix el moment crucial?

“O fas el pas o deixes de viure” admet la Lina. Guanyar suports t’ajuda a apoderar-te i dir-te a tu mateixa “Estic

La Lina i l’Ali .

aquí, puc ser feliç i puc ser qui sóc. Ha valgut la pena”.

La ignorància crea rebuig?

La Lina i l’Ali entenen i comprenen que la ignorància pugui crear rebuig, perquè és una cosa que la gent desconeix. Per això, és important donar visibilitat, que la societat llegeixi, s’informi perquè puguin conviure amb normalitat.

“Es tracta d’escoltar, acompanyar i accedir fins on la persona vulgui o necessiti en el seu procés de transformació de gènere.”

Com es el vostre fill Tiago?

Tiago és un noi de 17 anys, esportista (juga a bàsquet), segur de si mateix, amb les seves “tonteries” d’adolescent, però molt tolerant, amb gran sensibilitat i intel·ligència emocional. L’Ali i la Lina ens expliquen que pel fet de tenir dues mares se sent apoderat.

És un noi allunyat de tòpics com que els fills de famílies homoparentals patiran problemes psicològics, viuran amb por a patir rebuig a l’escola, seran homosexuals, com si es tractés d’una cosa dolenta, o que la seva família és antinatural. Tot, per haver estat criats en famílies homoparentals. I tot, malgrat viure una infància “com la de qualsevol nen”, que poc té a veure amb aquests tòpics.

Com veieu el futur de la dona LGTBI+?

Un futur mostrant com les dones amb l’acció col·lectiva, les seves aportacions, l’avenç dels rols lliures d’estereotips i la unió estant transformant i millorant la societat.

Normalitzar la transsexualitat i fer-la visible és responsabilitat de tots: “Hauria de ser una cosa natural”.

CONSULTORI LEGAL

Per LAURA GONZÁLEZ TEJEDOR
Advocada especialista en drets LGTBI

CONSULTA: Sóc una dona bisexual que vol tenir un/a fill/a amb la seva parella, també dona. Tenim coneixement, per amistats/coneguts, que inscriure el/la fill/a de dues dones al Registre Civil no és una tasca senzilla. No estem casades i per ara no ens ho plantejem, però no sé si això pot suposar un altre problema. Què hem de fer per poder inscriure aquest/a futur fill/a amb el nom de les dues?

RESPOSTA: A Catalunya no cal que us caseu, ja que tant les persones casades com les parelles de fet poden inscriure la vostra descendència amb el nom de les dues, sempre que compliu amb els requisits exigits pel Registre Civil d’on naixerà el/la menor. Per desgràcia, les actuacions dels diferents Registres Civils no estan coordinades i ens trobem amb divergències sobre aquest procés d’inscripció dels infants que tenen dues mares. La norma general perquè al Registre Civil consti el cognom de les dues mares, i no només el de la mare gestant, és tenir un document de la clínica de reproducció on la mare no gestant manifesta que consent que la seva parella sigui receptora d’aquest procés. Aquest document li serveix a la mare no gestant perquè les criatures que neixin d’aquest procés que rep la seva parella gestant puguin ser considerades també com a descendència seva.

S’ha de tenir en compte que, per la divergència de criteris que hi ha, a un registre us poden demanar aquest document –document de consentiment informat–, i a un altre

no; tot i que hi ha més probabilitats de que no ho facin o tingueu més facilitats si esteu casades. Per això, és recomanable que us informeu prèviament al Registre de la localitat on vagi a néixer el/la menor per evitar sorpreses.

En el seu moment s’haurà d’aportar, a més del document anterior, el certificat de naixement de l’hospital on neixi la criatura, i haureu d’anar les dues al Registre per escollir l’ordre dels cognoms. En el cas de que estiguéssiu casades, hauríeu de portar també el llibre de família.

Heu de tenir en compte que, per accedir al procés reproductiu ROPA, sí cal estar casades prèviament.

En el cas de que no tingueu aquest document de consentiment informat i us el demanin, hi ha dues opcions: o impugnar aquesta negació, que no és un procediment curt; o iniciar un procés d’adopció per part de la mare no gestant, que tampoc no és un procés ràpid (legalment, fins que no s’acabin aquest processos, el/la vostre/a fill/a només constarà amb els cognoms de la mare gestant, com a fill/a seu/va).

Per accedir al servei cal demanar cita al correu electrònic: juridica@lambda.cat

“SÓC una DONA, I EM DIC MARÍA JESÚS”

Per ABEL LACRUZ

Aquesta entrevista és el testimoni d’una persona nascuda intersexual que amb **valentia i decisió** va fer front a tres dècades d’hostilitat i se’n va sortir.

Només néixer la María Jesús Navarro ja no s’ajustava als motlles que la societat marcava, i tot perquè tenia un cos intersexual. Durant més de trenta anys va haver de lluitar amb el vent en contra d’institucions com la família, l’administració, l’escola i la sanitat. Una lluita per arribar a ser qui és avui dia i qui sempre ha estat: una dona. Poques persones pateixen tant de rebuig al nostre món com aquelles que no encaixen als paràmetres masculí / femení. Aquesta entrevista és el testimoni d’una persona que amb valentia i decisió va fer front a tres dècades d’hostilitat i se’n va sortir.

La María Jesús Navarro quan encara era un bebè.

Des d’aleshores pot concentrar tota la seva energia, que és molta, a la defensa dels animals.

“La primera vegada que vaig veure una persona transsexual va ser la Carla Antonelli, a finals dels anys 70.”

Sempre havia tingut clar que no s’identificava amb el rol de noi que li volien adjudicar, però el desconeixement sobre el seu cas era enorme. Sobre la intersexualitat o també anomenat hermafroditisme, no se’n parlava de manera oberta ni sana enlloc. Els referents LGBTI+ als productes culturals com ara la literatura, la televisió o el cinema, eren pràcticament inexistents: “La primera vegada que vaig veure una persona transsexual va ser la Carla Antonelli, a finals dels anys 70. La seva foto era en una revista pornogràfica. Abans no hi havia referents. Et pensaves que eres l’única persona al món a ser diferent, i això pesa molt. Avui dia, per sort, hi ha molta més visibilitat i empatia.”

La María Jesús va néixer a finals dels anys 60 a Tomelloso –un petit poble de Castella la Manxa famós per la seva ingent producció de vins– amb els òrgans sexuals no desenvolupats, concretament amb síndrome mixta

d’intersexualitat per agenèsia gonadal, originat genèticament per un cromosoma X de més, una trisomia XXY. Però al 1968 les famílies no tenien informació sobre aquesta realitat: “La meva mare em deia que no tenia testicles, que tenia com un moc de gall dindi, pensava que quan fos gran ja em sortiria la cueta. Li feia vergonya anar al metge a dir-li “el meu fill no té les coses com hauria de tenir-les”. No m’hi va portar per temor, per por, per aquella educació de les dones d’abans, que han viscut cohibides. No li ho puc retreure a ella, no en sabia res, no tenia cap informació. La mare sempre em va recolzar, però a l’ombra i d’amagat del meu pare, que va morir sense haver-me fet cap petó en tota la seva vida.”

El pare de la María Jesús no hi era en el moment del part, així que el seu avi –amb un dubtós assessorament mèdic– va decidir inscriure-la com a nen sota el nom de Benito Jesús: “Aquella decisió del meu avi em va marcar. Podria haver tingut una vida completament normal, però vaig trigar més de 30 anys a sentir-me la dona que jo realment era: tres operacions, processos administratius per canviar els meus documents. I, sobretot, milers d’insults i de maltractaments pel fet de voler ser jo mateixa. A la meva família, el meu pare em rebutjava i em maltractava constantment. Amb 13 anys vaig anar-me’n tota sola a l’endocrí. Només els meus oncles de

Terrassa em van recolzar i acompanyar al metge a Barcelona. A l’escola vaig patir molt de bullying. Vaig tenir una infància molt dura, però m’ha servit per fer-me més forta i afirmar-me a mi mateixa i al món que sóc una dona i em dic Maria Jesús”.

“El metge em va tallar el micropenis i només es va assegurar que tingués un orifici per ser penetrada. Mai em va preguntar si sentia plaer.”

I certament es va fer forta. No va ser fins que va complir la majoria d’edat, al 1986, que es va poder realitzar la seva operació de reassignació de sexe. Feia anys que ho volia fer. En moltes ocasions havia demanat als seus pares que signessin els papers, però el seu pare es negava a signar el consentiment: “Per a ser un home, el què vulguis. Per a ser una dona, res!” li deia el seu progenitor. Un cop realitzada la intervenció, va començar un llarg procés administratiu i judicial per a canviar el seu nom i sexe als documents legals. Tenia 35 anys quan finalment ho va aconseguir. Anys abans s’havia casat amb un home més gran que ella –curiosament per l’Església, amb algunes modificacions casolanes a la seva documentació– però reconeix que ho va fer perquè necessitava marxar de casa i potser perquè buscava una figura paterna. Aquell matrimoni no va funcionar, al cap de poc va divorciar-se i va començar a viure amb independència. Va realitzar diferents feines com a model i extra a la televisió a Madrid, i temps després va tornar al seu poble, a on encara viu, treballa i col·labora incansablement en tasques culturals i de protecció i defensa dels animals.

També va haver de continuar realitzant-se més intervencions quirúrgiques. En les primeres dues operacions “El metge –un especialista en urologia que intueixo que no tenia gaires coneixements en reassignacions de

La María Jesús després de la seva transició. Un camí de més de 30 anys.

sexe– em va tallar el micropenis que jo tenia i només es va assegurar que tingués un orifici a través del qual un home pogués penetrar-me, però mai em va preguntar si jo sentia plaer. Anys després vaig haver de vendre’m el meu pis per realitzar-me una operació privada molt costosa a Barcelona que em garantís tenir un clitoris, com qualsevol dona, i ara sí, sentir el plaer que mai havia pogut experimentar.

“Per a mi ha estat molt important reconciliar-me amb el passat.”

Des d’aquell moment vaig començar a ser feliç i vaig dedicar-me a pensar en altres coses, com en la protecció dels animals al poble a on visc”.

La María Jesús no oblida tota la injustícia de què des de ben petita va ser objecte. A l’escola la deixaven sortir

abans a l’hora del pati per anar-se’n a casa seva i no patir les agressions verbals i físiques dels companys. A vegades també es refugiava a la biblioteca, allà buscava informació per esbrinar qui i com era ella als llibres d’anatomia i biologia: “Oficialment jo era un nen però sabia que no ho era, volia saber què em passava. Un dia vaig trobar l’apartat “Hermafroditismo y estados de intersexualidad” i vaig començar a entendre moltes coses. Anys després vaig treure matrícula d’honor escrivint un treball sobre aquest tema per a l’assignatura de ciències naturals”. La intolerància i l’hostilitat del seu entorn li han fet molt de mal, i això no ho oblida, però la seva personalitat decidida, comprensiva i generosa ha pogut més que el rencor. Fins i tot ha tornat a quedar amb els antics companys d’escola, a qui veu de tant en tant: “Per a mi ha estat molt important reconciliar-me amb el passat”.

NEGRA, POBRE I... LESBIANA!

Per RODOLFO VARGAS

A les 8 del matí del 12 de juny de 1954, a la Penitenciaría de Columbus (Ohio), moria a la cadira elèctrica Betty Evelyn Butler. Tenia 26 anys. Havia estat condemnada, dos anys abans, per l'assassinat de la seva amant Evelyn Clark. Era la tercera dona de raça negra a la qual s'aplicava la pena de mort a l'Estat d'Ohio. La premsa va fer tot el que va poder per defugir el rerefons del cas: una relació lesbiana, alguna cosa inconcebible, perversa, escabrosa... Recordem que per a la societat nord-americana era el començament de l'Era Eisenhower, caracteritzada pel seu moralisme rigorós i per la seva absoluta intransigència en matèria de moral, tal com es veu, per exemple, a la pel·lícula *Far From Heaven* (2002) de Todd Haynes. El sexe era un tema tabú i, encara més, les seves “desviacions”!

“Uns feligresos del seu espòs van veure l'esposa del pastor ballant de manera 'massa íntima' amb les seves amigues. El Reverend Butler va fer Betty fora de casa.”

Betty havia nascut a Cleveland (Ohio) l'any 1928. Va ser educada en el si d'una família religiosa. La seva mare, Elizabeth Sheridan, va notar en ella certes “inclinacions anormals”, raó per la qual la va enviar al correc-

cional de joves de Hillcrest. Després d'un període d'internament i de tornada a la seva ciutat natal, es va casar bastant jove amb un estricte pastor metodista, Harry Butler, amb qui va anar a viure a la parròquia que aquest regentava i amb qui va tenir dos fills: Quo Vadis (nena) i Donald (nen). Es mostrava com una cristiana sincera i practicant i freqüentava l'església. Havent estat sempre una jove tímida i callada (seria coneguda amb l'apel·latiu de “L'Esfinx”), unes dones veïnes de Cleveland li van oferir amistat. Elles la feien sentir-se bé i la convidaven a participar en festes domèstiques a casa d'alguna d'elles. Un dia, uns feligresos del seu espòs que passaven pel carrer van veure per la finestra d'una d'aquestes cases a l'esposa del pastor, ballant de manera “massa íntima” amb les seves amigues. Els va faltar temps per anar a dir-ho al seu marit. El Reverend Butler va fer fora de casa a la seva dona i es va quedar amb els nens.

De sobte Betty Butler es va trobar al carrer, significativament sense rebre ni assistència dels serveis socials ni suport de la seva família. Assenyalada amb el dit, va decidir posar terra pel mig i va marxar a Cincinnati, a l'altre extrem d'Ohio, on no va poder aconseguir feina i es va veure reduïda pràcticament a la mendicitat. La seva sort va semblar canviar quan es va creuar en el seu camí Evelyn Clark, una dona afroamericana de 30 anys amb estabilitat econòmica, que li va oferir contractar-la per treballar a casa seva. En realitat, Evelyn Clark era lesbiana i es va sentir immediatament atreta per Betty Butler. Aquesta va correspondre

en un primer moment a les propostes de la seva benefactora, que li solia donar propines de 15 dòlars després de les relacions sexuals. Evelyn no va considerar mai a Betty com una prostituta: s'havia enamorat d'ella i, coneixedora de la seva precarietat econòmica, era simplement una forma d'ajudar-la. Però a Betty aquesta situació va començar a incomodar-la.

“Betty Butler va ser acusada d'assassinat. Es va defensar al·legant que Evelyn pretenia fer d'ella una mena d'esclava sexual.”

Evelyn es tornava cada vegada més exigent en les seves pretensions amoroses i Betty més reticent per tanta insistència. Betty va començar a beure i les baralles van sovintejar a la casa, arribant a la violència per una i altra banda i, encara que sempre es reconciliaven, la situació es va anar agreujant fins al punt que Betty, farta de la relació, va prendre una decisió dràstica. El 6 de setembre de 1952 les dues dones van anar a passar un dia al llac Sharon del parc Sharon Woods als afores de Cincinnati. Les acompanyava un amic, Deezie Ivory de 42 anys, el qual va llogar un bot per remar en el llac. Va esclatar una enèsima discussió entre Evelyn i Betty. Ivory, volent evitar veure's embolicat, va portar el bot fins a la riba i les va fer baixar. Va ser llavors quan Betty, sense importar-li que hi hagués pescadors als voltants, es va abalancar sobre la seva amant i la va estrangular, deixant-la inconscient. En comprovar que encara respirava, la va arrossegar fins a la vora del llac i va ficar el seu cap en l'aigua matant-la per ofegament. Deixant el cos d'Evelyn parcialment submergit, Betty es va allunyar tranquil·lament del lloc dient: “La meva tasca ja està feta”. Va ser immediatament detinguda pels guardaboscors del parc, que havien estat advertits pels testimonis del succés. Els intents

per reanimar Evelyn van ser inútils.

Betty Butler va ser acusada d'assassinat en primer grau i enviada a la presó. Durant el procés es va defensar al·legant haver estat assetjada per Evelyn, que pretenia fer d'ella una mena d'esclava sexual. La seva mare va arribar a llegir cartes d'amor escrites per Evelyn a la seva filla per provar l'assetjament a què la sotmetia. El jurat no va tenir molt a reflexionar per declarar-la culpable i condemnar-la a la pena capital: al cap i a la fi, tenia totes les de perdre: negra, pobre i, el que era pitjor, lesbiana. Va ser enviada al reformatori de Marysville (Ohio) mentre es tramitaven les apel·lacions. Durant la seva reclusió es va dedicar a dibuixar al carbonet (era la seva veritable vocació, segons va dir) i es va convertir al catolicisme. Era educada, però no amigable.

“La seva execució va ser ajornada tres vegades. Una allau de peticions a favor de Betty van ploure sobre el governador d'Ohio.”

La seva execució va ser ajornada tres vegades per causa de les apel·lacions. En totes les decisions dels jurats que van considerar el cas es va confirmar la pena de mort i es va recomanar no accedir a la commutació. No obstant això, una allau de peticions a favor de Betty van ploure sobre el governador d'Ohio, Frank Lausche, el qual es va mantenir inexorable en la seva negativa. L'execució d'una assassina lesbiana havia de considerar-se com un advertiment exemplar contra les “perversions sexuals” en una societat dominada per l'exagerat pudor oficial i en la qual s'aplicaven terribles mètodes “terapèutics” als homosexuals, considerats malalts greus i perillosos. Betty Butler va morir serena i amb un rosari entre les mans. Va ser l'última dona a la qual es va aplicar la pena capital a l'Estat d'Ohio.

ELISA I MARCELA O EL MATRIMONI SENSE HOME

Per RODOLFO VARGAS

Aquesta unió de dues dones de 1901 es va avançar en més de cent anys a la llei Zapatero.

L'any: 1901. L'escenari de fons: Galícia. Les protagonistes: dues mestres rurals, és a dir, exercint una de les poques professions en què les dones d'aquesta època trobaven una certa independència. El fet: el matrimoni celebrat civilment i canònica per aquestes dues dones, una de les quals va fer d'home de manera tan convincent que va enganyar al mateix rector que va oficiar el casori, l'agent del registre civil, el padrí i tots els qui ho van presenciar.

El cas, un cop descobert, va posar sobre la taula una qüestió que es preferia ignorar o callar: la de les anomenades llavors “perversions sexuals”, expressió que va fer fortuna gràcies al llibre del psiquiatre alemany Richard von Krafft-Ebing *Psychopatia sexualis* (1886).

La veritat és que aquesta unió more uxorio de dues dones de 1901 es va avançar en més de cent anys a la llei Zapatero sobre el matrimoni entre persones del mateix sexe de 2005. L'antecedent de Galícia va caure en l'oblit fins que el 2008 un professor gallec de la Universitat de la Corunya, Narcís de Gabriel, va rescatar la història en el seu llibre escrit en gallec *Elisa e Marcela, Alén dos homes* (en català: *Elisa i Marcela, Més enllà dels homes*),

del qual Isabel Coixet ha dirigit una pel·lícula que s'estrenarà el 2019.

La que havia estat una dona de cert encant era llavors Mario Sánchez Loriga, un home viril i atractiu. Elisa Sánchez Loriga i Marcela Gràcia Ibeas eren les dues protagonistes. Havien nascut el 1862 i 1867 respectivament. Els seus camins es van creuar cap a 1885, a l'Escola Normal femenina de la Corunya, on van estudiar magisteri. Va haver-hi el que es diu un enamorament sobtat i aquesta “amistat particular” va créixer a l'empara de la relativa independència que gaudien les mestres. El 1899 Marcela va obtenir l'escola de Dumbría, a la comarca de Finisterre. Elisa la va seguir de prop. Després d'alimentar les enraonies del poble, el 1901 una darrera l'altra van decidir deixar Dumbría.

Elisa, ja a La Corunya, estava portant a terme la transformació que li permetria exhibir davant tothom i sense despertar sospites seu amor per Marcela: s'estava creant una identitat masculina: la d'un suposat cosí anomenat Mario. La transformació va ser convincent i pràcticament perfecta, ja que la que havia estat una dona de cert encant era ara Mario Sánchez Loriga, un home viril i atractiu, fins i tot guapo.

Un impossible s'havia fet realitat: el primer matrimoni de dues dones per l'Església i pel civil. Però calia obtenir documents fefaents de tal identitat. Mario va anar a la parròquia de Sant Xurxo i, fent-se passar per un noi amb una educació religiosa descuidada, va aconseguir convèncer el rector, Dr. Cortiella, perquè li administrés el baptisme, el qual es va celebrar el 26 de maig de 1901. També va aconseguir l'autorització del Registre Civil per casar-se. Marcela va arribar llavors de Dumbría i Mario la va presentar com la seva xicota.

Acorralat, Mario va instar Marcela a fugir junts a Portugal. El matrimoni va ser oficiat també pel Dr. Cortiella a les 7:30 del matí del 8 de juny, a San Xurxo, en presència del representant del jutjat, qui va redactar l'acta per al Registre Civil. Un impossible s'havia

“El cas, va posar sobre la taula una qüestió que es preferia ignorar o callar: la de les anomenades llavors ‘perversions sexuals’.”

fet realitat: el primer matrimoni de dues dones per l'Església i pel civil, cas únic en la història. Mario/Elisa i Marcela van ser més tard a l'estudi del cèlebre fotògraf franco-espanyol establert a La Corunya José Sellier, que els va fer el famós retrat on apareixen Marcela i Mario elegantment vestits. La parella no podia ser més creïble.

Incomprensiblement, els nuvis van tornar a Dumbría, però no van trigar a marxar-ne en ser reconegudes pels veïns i el rector, Pedro Varela. Mario se'n va anar amb el que duia posat, i a La Corunya va haver de explicar-se amb el Dr. Cortiella —avisat pel rector Varela— declarant-se hermafrodita i que tenia més d'home que de dona. Però dos metges que el van visitar van certificar la seva condició femenina. Acorralat, Mario va instar Marcela a fugir junts cap a Portugal.

La cosa es va precipitar quan la premsa gallega i l'espanyola es van fer ressò de l'assumpte: el 22 de juny, *La Voz de Galicia* parlava del “matrimoni sense home”, expressió que va fer fortuna. Es va arribar a publicar la fotografia que s'havia fet la parella per Sellier el dia del casament. Mario/Elisa havia desaparegut de La Corunya el 16 de juny, camí de Portugal. Marcela va partir de Dumbría el 25 de juny i des d'aquest dia se li va perdre el rastre a Espanya.

La parella es va reunir a Porto el 27 de juny i, després d'un setmanes de certa penúria, va aconseguir treball. Ara Mario es feia dir Josep. Però les coses es van complicar, ja que l'1 de juliol, el jutge instructor de la Corunya, D. Pedro Calvo, va decidir processar les dones, ordenant la seva recerca i captura, encarregades al capità Salvador Millán, comandant de la Guàrdia Civil de Vigo, qui va suposar que les fugitives havien passat a Portugal. El 16 d'agost, per denúncia d'una dona, dos agents portuguesos van detenir José/ Mario/Elisa i Marcela. El comissari Adriano Acacio de Moraes Carvalho va ordenar el seu ingrés a la presó del Aljube. El fet va causar enrenou i va acaparar les primeres planes de la premsa portuguesa com ja ho havia fet a Espanya.

“L'antecedent de Galícia va caure en l'oblit fins que el 2008 un professor gallec de la Universitat de la Corunya, Narcís de Gabriel, va rescatar la història.”

Es va acusar Elisa d'indocumentació, transvestisme i falsificació d'identitat i Marcela de complicitat. El dia següent —17 d'agost— es va presentar a l'Aljube el capità Millán per emportar-se les dues dones arrestades a La Corunya, però el comissari Carvalho es va negar a consignar-les si no intervenia una petició d'extradició tramitada mitjançant el cònsol d'Espanya a Porto. El governador civil va declarar, a més, que les detingudes espanyoles no podien ser lliurades a Espanya, perquè abans havien de respondre pels possibles delictes comesos a Portugal. El dia 21 van comparèixer Mario i Marcela al jutjat i allà el primer va demanar poder tornar a vestir-se de dona, admetent així que ho era.

El dia de Reis de 1902 Marcela va donar a llum a una nena. Interrogada pel jutge Margarido Pacheco, Elisa va declarar que havia planejat el matrimoni per alliberar Marcela del setge d'un festejador persistent. Al final de la sessió, es va acusar Elisa d'indocumentació, transvestisme i falsificació d'identitat i Marcela de complicitat. El jutge les va retornar a la presó. Un moviment extraordinari de solidaritat ciutadana amb Elisa i Marcela es va estendre per tot Porto i altres parts de Portugal. Van rebre moltes donacions, la colònia espanyola també va contribuir-hi i va dirigir una carta al Ministeri de Gràcia i Justícia espanyol, demanant clemència per a les acusades i que se les deixés viure a Portugal. Tot això revelava un sorprenent esperit de tolerància per l'època. Per la seva banda, Elisa i Marcela van demanar clemència per carta a la

bondadosa reina consort de Portugal, Donya Amelia d'Orleans.

Passats vuit dies de presó provisional sense substanciar els càrrecs, van ser posades en llibertat el 29 d'agost. Millán va insistir perquè tornessin a ser detingudes i així es va fer, però el governador civil va ordenar la seva immediata excarceració per no haver-se tramitat l'extradició per via diplomàtica.

Durant uns mesos Elisa i Marcela van viure del seu treball, fins que el dia de Reis de 1902 Marcela, per a sorpresa de tots, va donar a llum a una nena, de manera que el cas del “matrimoni sense home” va tornar a les portades dels diaris, que van començar a fer càbales sobre la paternitat de la nena. El fet no va fer sinó augmentar la simpatia popular cap a elles.

Pel que fa al judici pendent a Portugal, finalment van resultar-ne absoltes. Quan la petició d'extradició d'Espanya va ser acceptada ja era tard. Com va informar el jutge de Porto al de La Corunya, les dues dones havien marxat de Portugal i embarcat probablement a l'Argentina.

En efecte, Mario/Elisa i després Marcela amb la seva filla s'havien instal·lat a Buenos Aires sota les identitats respectives de Maria Sánchez (Mario/Elisa) i la seva germana Carmen (Marcela), dedicant-se al servei domèstic. El 30 de desembre de 1903, María Sánchez (Mario/Elisa) es va casar amb el danès resident a Argentina Christian Jensen, un chacarero (propietari d'una granja o terreny rural) de 64 anys, que al cap de poc de casar-se va endur-se la seva dona a la seva granja a Banderoló, al nord-oest de Buenos Aires, a l'exploració de la qual volia dedicar la resta de la seva vida.

El 1909 es va trobar a Veracruz el cos sense vida d'una dona. Un diari de Madrid va assegurar que es tractava del d'Elisa. L'existència en Banderaló se li va fer insuportable a Maria/Elisa per l'absència de Marcela (que s'havia quedat a la capital). Jensen va accedir a rebre-la a la granja amb la seva filla. Les demostracions d'afecte entre les dues dones van fer sospitar

“Aquesta unió *more uxorio* de dues dones de 1901 es va avançar en més de cent anys a la llei Zapatero sobre el matrimoni entre persones del mateix sexe de 2005.”

consta un matrimoni canònic de dues dones amb efectes civils.

Amb aquest final diluït en la penombra acaba la història que van protagonitzar dues dones valentes que s’estimaven. És clar que es tractava d’una relació lèsbica. Les explicacions d’hermafroditisme, de transvestisme i fins de transsexualitat no se sostenen. Elisa tampoc era una trastornada. Emilia Pardo Bazán va escriure que Mario/Elisa havia demostrat amb el seu estratagema una gran intel·ligència i habilitat, però no es va atrevir a escriure un llibre sobre el cas. Potser els temps encara no estaven madurs perquè el lesbianisme entrés en la literatura per la porta gran, com va passar el 1928, quan l’escriptora britànica Radclyffe Hall va escriure la primera novel·la amb aquest argument: *The Well of Loneliness* (El pou de la solitud). I tot i així aquesta obra li va costar dos judicis per obscenitat (al Regne Unit i als Estats Units), que van contribuir paradoxalment a donar visibilitat a les lesbianes.

Acabem amb una dada almenys curiosa: tant la partida de bateig de Mario, com la de matrimoni canònic de Mario i Marcela en els llibres parroquials de Sant Xurxo, així com l’acta civil de matrimoni corresponent no han desaparegut dels registres respectius. Oficialment, doncs, consta un matrimoni canònic amb efectes civils de dues dones (encara que una es presentés com a home).

el danès que alguna cosa estranya hi havia darrere, i més considerant que Maria/Elisa es negava a consumir el matrimoni. Jensen va acabar relacionant-les amb l’escàndol de la Corunya i va creure que Maria/Elisa s’havia casat amb ell per matar-lo i quedar-se amb l’herència. Va presentar davant el jutjat procés de nul·litat contra la seva dona, però el jutge Dr. Gallego, constatada mèdicament la seva identitat femenina, va sobreseure el cas perquè, en ser María Sánchez dona, el matrimoni era perfectament vàlid.

I aquí es perd el rastre de Maria/Mario/Elisa, de Carmen/Marcela i de

la seva filla. A partir d’aquest moment —el 1904— les fonts callen. El 1909 es va trobar el cos sense vida d’una dona encallat a la sorra al port mexicà de Veracruz. Un diari de Madrid va assegurar que es tractava del d’Elisa, però mai no es va demostrar. Segons una altra versió, Elisa va viure molts anys encara i va morir el 1940 víctima de càncer a Buenos Aires. De Marcela mai més es va saber res, ni de la seva filla, de qui no es va esmentar mai el nom ni els cognoms.

L’acta de matrimoni canònic i l’acta civil de Mario i Marcela segueixen als registres. Oficialment, doncs, hi

A la memòria d’Elisa, Marcela i la seva filla.

TE RETO

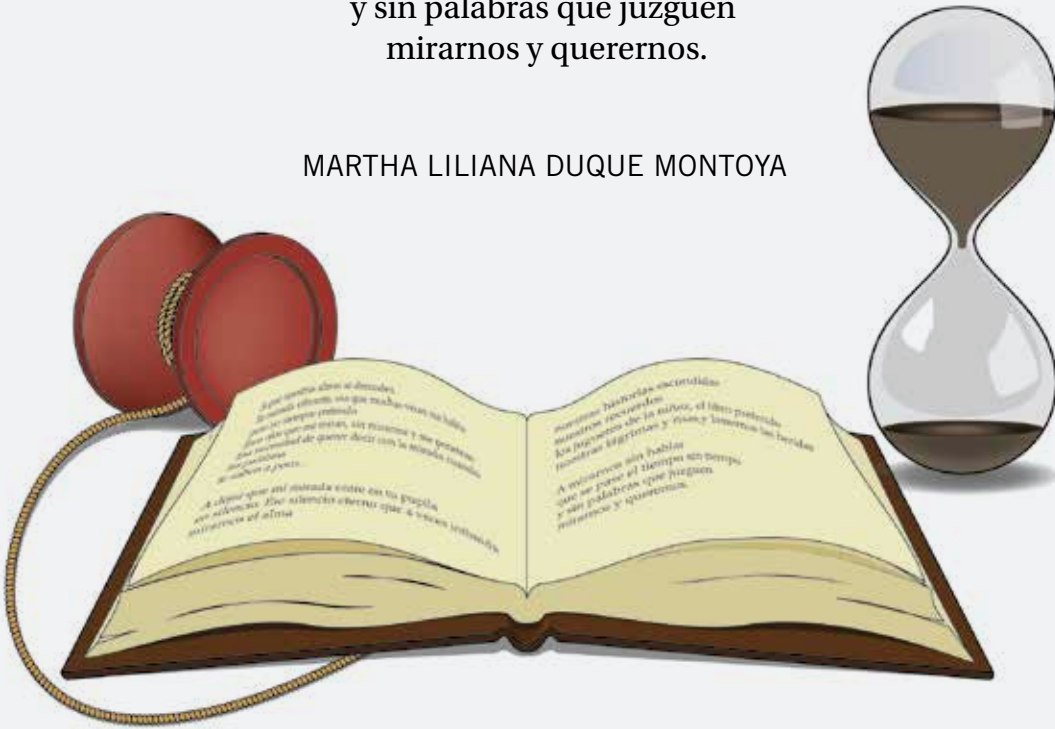
A Luisa María.

A que nuestras almas se desnuden
Tu mirada vibrante, esa que muchas veces me habla pero no siempre entiendo
Esos ojos que me miran, sin mirarme y me penetran
Esa necesidad de querer decir con la mirada cuando las palabras
te saben a poco...

A dejar que mi mirada entre en tu pupila
en silencio. Ese silencio eterno que a veces intimida
mirarnos el alma
nuestras historias escondidas
nuestros recuerdos
los juguetes de la niñez, el libro preferido
nuestras lágrimas y risas, y lamernos las heridas

A mirarnos sin hablar
que se pase el tiempo sin tiempo
y sin palabras que juzguen
mirarnos y querernos.

MARTHA LILIANA DUQUE MONTOYA

FES-TE LA PROVA!

Fes-te la prova del VIH almenys un cop l'any encara que sempre facis servir condons. Si no n'utilitzes sempre, fes-te-la cada 3 mesos.

BCNCHECKPOINT.COM | 93 318 20 56
COMTE BORRELL 164-166 (METRO URGELL) 08015 BARCELONA

CREATIU D'ECTON · FERRAN RUJOL · PHOTOGRAPHY: XAVIER REXA · DESIGN: HECTOR ASPANO

HILMA AF KLINT, "DE TIO STÖRST", 1907. CORTESIA STIFTELSEN HILMA AF KLINTS VERK

Indicador

POP!

LES HISTÒRIES LES EXPLIQUEN ELLS

PÀG. 28

PEL·LÍCULES LÈSBIQUES IMPRESCINDIBLES

PÀG. 30

FEMINISMES FUTURS

PÀG. 32

TRES PROPOSTES DE LECTURA ESCRITES PER DONES TRANS

PÀG. 34

PRADO G. VELÁZQUEZ

PÀG. 36

#SERDONAALSESCENARISÉS...

PÀG. 38

EUROVISIÓ TAMBÉ ÉS COSA DE DONES

PÀG. 40

PLAYLIST: AMB VEU DE DONA (I PER A DONES)

PÀG. 42

STRIKE A POSE!

PÀG. 43

Un Festigailesbià esbojarrat PÀG. 44 — **#NoCallis** PÀG. 45

Breus PÀG. 46 — **Axel** PÀG. 48

LES HISTÒRIES les EXPLIQUEN ELLS

Per CARLOS ILLANA

Són poques les pel·lícules protagonitzades per dones. Per lesbianes, encara menys. I les que hi ha tenen, en la majoria dels casos, homes darrera les càmeres. És el que s'anomena la **“mirada masculina”**, on l'heteronormativitat és l'única vara de mesura.

“Les dones lesbianes pateixen un doble procés en la manera en què la seva imatge és estereotipada.”

L'actriu nordamericana Barbara Stanwyck va destacar pels seus personatges forts i independents.

Proveu a escriure a Google les paraules “cine” i “lesbianes”. Trobareu webs que tracten el tema des d'un punt de vista cinematogràfic, però també articles com “Las escenas lésbicas más *hot* del cine” o “7 películas de amor entre chicas que te harán sudar”, dirigits a un públic heterosexual i on es posa l'accent en el sexe i el físic de les protagonistes. Ara proveu a escriure “cine” i “gais”. Ni rastre d'objectivització.

Aquest “experiment” és només una conseqüència del que succeeix quan hi ha una relació lèsbica a la

“Es perpetua la perspectiva masculina i s'ofereix una imatge sexualitzada i molt allunyada de la real.”

gran pantalla. Es perpetua la perspectiva masculina i s'ofereix una imatge sexualitzada i molt allunyada de la real. I això es produeix quan la pel·lícula se centra en una noia, però ni tan sols això passa gaire sovint. Segons Box Office Mojo, només 9 de les 50 pel·lícules LGTBI amb més recaptació són protagonitzades per dones. Per tant, tenim una representació gairebé invisible i, quan aquesta existeix, majoritàriament són homes els directors i els guionistes de les històries.

EL PERQUÈ DE TOT PLEGAT

Heather Hogan, editora en cap del mitjà *Autostraddle*, deia: “Les pel·lícules sobre lesbianes són el terror de Hollywood per partida doble: inclouen dones, i són dones que no necessiten els homes”. I recordava que en una projecció de *Carol*, una producció amb Cate Blanchett nominada a l'Òscar, la seva guionista va parlar de com de dur havia estat tirar endavant la pel·lícula. Concretament, una

dècada és el temps que van trigar, tot i comptar amb estrelles de Hollywood donant suport a la producció.

La confiança de productors i directius sembla, doncs, major quan qui lidera un projecte és un home. No es tracta, però, d'una excepció del cinema LGTBI: es calcula que les dones directores no són ni el 14% de la indústria del cinema. L'estadística i l'heteropatriarcat, doncs, es fusionen en una aliança perversa que perjudica els col·lectius més invisibilitzats. És un cicle viciós.

I tot això, en què es tradueix? L'estudiosa Caroline Sheldon assegura que les dones lesbianes pateixen un doble procés en la manera en què la seva imatge és estereotipada. D'una banda, queden definides pel seu rol de gènere (són dones) i d'altra, per la seva orientació sexual (són lesbianes). Un doble estigma que les converteix en un dels col·lectius més vulnerables del setè art. En concret, Sheldon defineix tres estereotips: el de la lesbiana dominant, el de la sofisticada i el de la neuròtica. Els rols més comuns que els atorga Hollywood.

ALGUNS EXEMPLES

La pel·lícula francesa *La vida de Adèle* va rebre una aclamació quasi unànime per part de la crítica. El diari ABC deia: “Probablemente nunca se ha hecho

una película que refleje con tanta física y química el amor y lo otro entre dos mujeres”. *El Mundo*: “Pocas veces antes en el cine reciente se ha rodado de forma tan frontal, tierna y precisa el sexo, el sexo lésbico”. Tot i el que la lògica ens pugui dir, aquestes dues crítiques van ser escrites per homes. Igualment ho és el director i guionista. Sí, les protagonistes són elles, però tot passa pel prisma d'ells, pel que s'anomena la “mirada masculina”. Aquest és un terme encunyat l'any 1975 per Laura Mulvey segons la qual els homes

Cartell del film “La Doncella”.

heterosexuals, amos de la producció audiovisual, reflecteixen el cos femení des d'un punt de vista sexual, com un objecte. Precisament, Julie Maroh, autora del còmic original en què es basa la pel·lícula, va criticar que les escenes sexuals del film “bordegen la pornografia” i recorda com en un passi del llargmetratge “el públic *queer* reia en trobar aquelles escenes ridícules i gens convincents”.

Tres anys després de *La vida de Adèle*, el 2016 una altra pel·lícula de lesbianes va triomfar al festival de cinema més prestigiós, el de Cannes. Es tracta de *La Doncella*, film sudcoreà amb escenes molt explícites de sexe i que també comptava amb un home darrera la càmera. La crítica Daniela Costa, entre altres, lloava les actuacions, la fotografia i el disseny de producció, però mencionava la falsedat en certes parts de la història, poc realistes i més pensades per a un públic heterosexual. La butaca al cinema s'allunyava per a aquelles dones que havien viscut una veritable relació lèsbica.

UNA TÍMIDA MILLORA

La situació per la dona al cinema, això sí, sembla millorar amb el pas del temps, un fet que pot beneficiar les futures produccions de cinema LGTBI amb protagonisme femení. María Castejón és professora, crítica

de cinema i experta en la representació de les dones a la gran i a la petita pantalla. En declaracions a la revista Lambda explica que actualment “la representació de la dona al cinema ha arribat al *mainstream*” però matisa que la ruptura amb el passat tampoc és tan gran: “Mae West, Barbara Stanwyck... grans actrius amb un paper al cinema molt important”. No obstant, el camí a recórrer encara és força llarg: “Queda molt a fer, les dones tenim, en general, papers més secundaris i no hem arribat a tots els rols”. Pel que fa el cinema lèsbic, menciona *Una habitación en Roma* com a exemple de pel·lícula a evitar i *Nacidas para sufrir* com tot el contrari.

No és gens senzill donar la volta a la truita, aconseguir que siguin elles les que expliquin les seves pròpies històries, però alguna cosa es belluga a Hollywood i, qui sap, potser en futurs articles celebrarem, en aquesta revista, l'existència d'una veritable mirada femenina.

“Les escenes de sexe de la pel·lícula *La Doncella*: poc realistes i més pensades per a un públic heterosexual.”

Cartell del film “Carol”.

PEL·LÍCULES LÈSBIQUES IMPRESCINDIBLES

Per NÚRIA TOMÁS I YASMINA LÓPEZ

A l'article anterior parlàvem de la perspectiva masculina al cinema lèsbic. Per contrarestar els efectes d'una tendència força perjudicial us recomanem, a continuació, una sèrie de pel·lícules del segle passat que sí reflecteixen la realitat lèsbica de manera encertada.

1. MUCHACHAS DE UNIFORME

(1931, Alemanya).

Directora: Leontine Sagan. **Actrius:** Hertha Thiele, Dorothea Wieck.

*La pots veure a Filmin.

Considerada la primera pel·lícula lèsbica de la història i basada en la novel·la *Ayer y hoy* de Christia Winsloe. Es desenvolupa en un internat de senyoretes a Potsdam. Manuela Meinhardt es queda òrfena i és enviada per la seva tia a aquesta institució. Allà coneixerà la professora von Bernburg, molt estimada per les alumnes i la

qual per a Manuela no li serà indifereent, ja que s'enamora. A la pel·lícula es veu com Von Bernburg té el costum de fer un petó de bona nit al front a totes les internes abans d'anar al llit però quan li fa a Manuela és a la boca.

Aquesta pel·lícula va tenir un *remake* també a Alemanya l'any 1958 en color amb Romy Schneider en el paper de Manuela i Lili Palmer en el de la professora Von Bernburg. En el nou mil·leni es van fer dues pel·lícules similars: una, *Lost and Delirious*, que també passa en un internat, però en aquest cas la relació és entre dues alumnes, i *Loving Annabel*.

2. LA CALUMNIA

(1961, Estats Units).

Director: William Wyler. **Actrius:** Audrey Hepburn i Shirley MacLaine.

Remake de la pel·lícula censurada pel còdic Hays Esos Tres, que

també dirigia William Wyler, basada en la novel·la *The Children Hour*, de Liliam Hellman. És la història de dues dones, Martha i Karen, que porten una acadèmia de nenes. Karen està promesa amb un metge, fet que no agrada a Martha. A més, Maria, una alumna del centre, per ràbia a un càstig, s'inventarà el rumor que les seves professores tenen un affaire amorós. Aquest fet farà que es corri la veu i els pares de les altres nenes les treguin del centre, entre altres conseqüències per les protagonistes.

3. LIANNA

(1983, Estats Units).

Director: John Sayles. **Actrius:** Linda Griffiths i Jane Hallaren

Lianna explica la història d'una dona amb el mateix nom que, infeliç en el seu matrimoni amb dos fills, s'enamora, en una classe nocturna, de la seva professora. Descobreix així la seva homosexualitat.

4. MEDIA HORA MÁS CONTIGO

(1985, Estats Units).

Directora: Donna Deitch. **Actrius:** Helen Shaver i Patricia Charbonneau.

Primera pel·lícula lèsbica amb final feliç i escena de sexe. Està basada en la novel·la *Desert Hearts*, de Jane Rule. Explica la història de Vivian, una professora de Nova York que va a Reno a divorciar-se i s'allotja en un ranxo on viu una vídua amb el seu fill i una fillastra, Cay, que és obertament lesbiana. Aquesta s'enamora de Vivian, tot i que ella al

principi la rebutja per una homofòbia interioritzada.

5. GO FISH

(1994, Estats Units).

Directora: Rose Troche. **Actrius:** Guinevere Turner i V.S. Brodie.

Pel·lícula en blanc i negre, independent, que reflecteix la realitat poc visible de les lesbianes dels 90. Ens explica la història de Max, una estudiant lesbiana que es troba una amiga que coneix a una altra que és *hippy* i se'n van al cinema. Mentrestant, veiem una altra trama en què una mare descobreix que la seva filla és lesbiana i aquesta es refugia en la seva amant.

“No és gens senzill aconseguir que siguin elles les que expliquin les seves pròpies històries, però alguna cosa es belluga a Hollywood.”

6. CRIATURAS CELESTIALES

(1994, Nova Zelanda).

Director: Peter Jackson. **Actrius:** Kate Winslet i Melanie Lynskey.

Basada en un cas verídic de Nova Zelanda dels anys 50. Dues noies adolescents, Juliet Hulme i Pauline Riper, tenen una amistat molt tancada en què s'inventen el seu propi món que les fa estar aïllades de la realitat. Els pares d'ambdues veuen la intensitat de la relació i creuen que estan creant un vincle entre ells insà i que podria ser lèsbic. Per aquest motiu, Honora, la mare de Pauline, decideix portar-la al psicòleg. Paral·lelament, els pares de Juliet, originaris del Regne Unit, decideixen divorciar-se i com que Juliet té problemes de salut, decideixen emportar-se-la a Sudàfrica. Les noies no estan conformes amb la separació forçosa i prendran mesures.

És la primera pel·lícula de Kate Winslet i una producció que va obrir

Gia

CORTESIA HBO

Muchachas de uniforme

CORTESIA CENTRAL CINEMA COMPANY FILM (CC)

les portes al director Peter Jackson a Hollywood, ja que va ser nominat al millor guió.

7. GIA

(1998, Estats Units).

Director: Michael Cristofer. **Actrius:** Angelina Jolie i Elizabeth Mitchell.

És una pel·lícula basada en la biografia de la model bisexual Gia Marie Carangi, dels anys 70. Natural de Filadèlfia, Gia viatjava a Nova York per convertir-se en model. La seva singular bellesa i els seus nus la van convertir en una estrella de les passarel·les. Gia té un *affaire* amorós amb una fotògrafa que té xicot i no està segura de la seva homosexualitat.

CORTESIA SAMUEL GOLDWYN COMPANY

CORTESIA MIRAMAX FILMS

Criaturas celestiales

FEMINISMES FUTURS

Per TONI R. JUNCOSA

Dues lectures per reflexionar sobre on som i cap a on volem anar.

El debat sobre la legalització de la prostitució que va ressorgir fa uns mesos al nostre país, unit al rebuig de la proposta de llei per part d'un govern espanyol que s'autodefinia com a “socialista i feminista” per tal d'argumentar la seva decisió, planteja dues qüestions importants: quin és l'estat real dels drets de les dones a casa nostra i què vol dir exactament la paraula “feminista”. Si bé la definició de la paraula i els objectius del moviment generen discrepàncies, d'exemples no ens en falten. Per trobar-ne només cal girar la vista fins als moviments progressistes a nivell internacional dels anys 60 i 70, així com a les protestes pel sufragi inclusiu a l'Anglaterra de principis de segle xx, o a l'empoderament alternatiu femení que la crema de bruixes mirava ja d'eradicar des de molt abans de l'edat mitjana. Deixant de banda les diferències contextuais de cada cas, però, el que totes aquestes iniciatives tenen en comú és la repressió instantània que van rebre per part de les estructures del poder institucional. Lluny de la visibilitat dels càstigs físics infligits pel cos eclesiàstic, la constant restricció del cos femení continua encara avui, encara que les qui vivim en països del nord global puguem arribar a creure que la llei actual ens protegeix de debò. Només cal recordar la impunitat del cas de “la manada”. La violència no sempre es viu de manera activa: la manca de protecció és una forma de violència; i l'educació constant en la submissió que reben moltes dones, també ho és.

La diferència amb què, moltes vegades inconscientment, eduquem les més joves quan creixen és precisament l'eix sobre el qual gira *Tothom hauria de ser feminista*, de Chimamanda Ngozi Adichie. En aquest breu assaig, Adichie aborda la seva experiència com a dona i la seva relació conflictiva amb l'etiqueta “feminista”. Explica, per exemple, la inacabable llista de connotacions negatives que envolten el feminisme i amb les quals ella mateixa ha hagut de barallar-se per tal de trobar el seu lloc. En paraules seves: “En un moment determinat vaig arribar a ser una 'feminista feliç africana que no odia els homes i a qui li agrada pintar-se els llavis i dur sabates de taló alt perquè vol i no pas per agradar als homes’”. Amb l'humor que caracteritza el seu discurs, Adichie defensa que aquesta constant necessitat de justificació davant dels prejudicis existents sobre la igualtat de gènere fa molt de mal al progrés de la situació de les dones.

Així mateix, l'escriptora nigeriana presenta un conjunt de situacions personals que demostren la persistència del masclisme i la invisibilitat de la dona a l'actualitat. Però Adichie no se centra en aspectes evidents com la pràctica impossibilitat d'accedir a alts càrrecs, l'esclatxa salarial o la violència de gènere. La discriminació és, en la gran majoria de casos, molt més subtil: segons explica, es tracta de les expectatives que tenim de les dones en comparació amb els homes, són les actituds de docilitat i la bellesa que lloem en les nenes, per oposició a l'emprenedoria i

dinamisme que fomentem en el comportament dels nens. Que encara ara una part molt important dels homes senti incomoditat a l'hora d'expressar sentiments d'inseguretat o de tristesa, o que algunes dones s'avergonyeixin de mostrar-se agressives en l'esport per por de “no agradar” és una realitat i un problema cultural. Un problema que, com explica *Tothom hauria de ser feminista*, podríem arreglar si eduquéssim les nostres filles *no* en la igualtat, sinó amb igualtat. Davant de la desigualtat existent, i en relació amb l'educació de les dones, Adichie troba un punt crucial: “La ràbia és particularment indesitjable en una dona. Si ets dona, no has d'expressar ràbia, perquè resulta amenaçador”. Evidentment, l'autora es posiciona: “Estic rabiosa. Tots hauríem d'estar rabiosos”.

Aquesta acceptació de la impotència i la ràbia que genera l'exclusió reduccionista del lloc que es reserva per a les dones és compartida i reivindicada per l'escriptora i crítica literària nord-americana Jessa Crispin. Al seu últim llibre, *Por qué no soy feminista: Un manifiesto feminista*, recalca el perill que suposa la integració del feminisme dins del món *mainstream*. Com a exemple, Crispin explica que si ser feminista vol dir posar-se una samarreta amb la paraula impresa al pit i oblidar-se de l'explotació de les dones que l'han confeccionada a Bangladesh, llavors ella no és feminista. Apropant-se al discurs d'Adichie, Crispin es posiciona fermament: “Si en declarar-me feminista t'he de tranquil·litzar i dir-te

que no estic enfadada, que no sóc perillosa, aleshores és ben clar que el feminisme no és per a mi. Estic enfadada. I sí que sóc perillosa”. Així mateix, *Por qué no soy feminista* mostra indignació, per exemple, amb l'expansió de l'ús del

Tothom hauria de ser feminista (2016), de Chimamanda Ngozi Adichie, està publicat per l'editorial Fanbooks. *Por qué no soy feminista: Un manifiesto feminista* (2017), de Jessa Crispin, es pot trobar en castellà dins la col·lecció Sin Fronteras de Lince Ediciones.

bilitat i la follabilitat”. Els nous puntals de la civilització haurien d'erigir-se, al contrari, sobre l'amor i la cura mútua. D'altra banda, Crispin assenyala el perill de la creixent cultura de l'autoajuda que, en treure importància als vincles socials, accentua la tendència a un individualisme totalment despolititzat.

Inevitablement, les perspectives de cada llibre segueixen camins diferents: mentre que *Tothom hauria de ser feminista* es planteja com a introducció, *Por qué no soy feminista* s'arrela en la teoria feminista existent per establir una nova consciència revolucionària. Tot i així, tant el text de Crispin com el d'Adichie recalquen la necessitat d'adonar-se de la realitat

que ens envolta: “Si la nostra cultura és masclista”, defensa Adichie, “hem de canviar la nostra cultura”. En aquest sentit, tots dos llibres s'apropen a la idea de la “*feminist killjoy*” (feminista aixafaguitarres) que la teòrica queer Sara Ahmed defensa com a peça clau per al canvi. L'hora de repetir els vells patrons i de passar desapercibudes s'ha acabat. Si volem canvi, hem de tenir ben clar el que no ens agrada. Mirant endavant i sense por de queixar-nos, d'incomodar, de desestabilitzar la realitat actual.

“Totes aquestes iniciatives tenen en comú la repressió instantània que van rebre per part de les estructures de poder.”

TRES PROPOSTES de LECTURA ESCRITES PER DONES TRANS

Per IAN BERMÚDEZ

Aquest estiu, després d’investigar **autores trans**, he llegit tres joies que m’han fet riure, aprendre i empoderar-me.

Començo per *La Venus Calva* de Juanita Márquez –psicòloga i dinamitzadora cultural al Penedès–, que és un recull de contes amb un pròleg d’Itziar Ziga –periodista, feminista i autora dels textos *Un zulo propio* i *Devenir perra*–. Una cosa que em va sorprendre és que, tot i que aquests contes van ser publicats per Ediciones Oblicuas el 2010, ja tenen coses que actualment ens continuen semblant trencadores, com que hi hagi personatges anomenats en gènere neutre o fluït a través d’utilitzar la lletra “e” (en castellà).

Si esteu llegint aquestes ressenyes i no coneixeu la Juanita Márquez, hi ha unes pàgines al començament del llibre on s’explica que, a través de la

lectura de textos de Paul B. Preciado –com *Manifiesto Contrasexual* i *Testo Yonqui* (que van representar la seva base teòrica)– va poder entendre tot allò que ella ja havia sentit sempre com a veritat a les entranyes: que les barreres del gènere es podien trencar, que la rigidesa del binomi home-dona podia diluir-se, modelar-se, podia convertir-se en un joc, i per això ens diu “si antes me hacía pasar por Juanita adoptando el pseudónimo de Juanita Márquez, ahora soy Juanita Márquez. Mañana puede que sea otra cosa.”

A partir de la presentació de la protagonista, Usati Godén, un personatge enigmàtic sense gènere reconegut i la imatge que porta enganxada al seu camió d’una Venus calva que veiem a la portada, ja comencem a intuir que estem davant d’històries que mouran i qüestionaran l’heteropatriarcat i en mostraran les seves incongruències i esclatxes per obrir les possibilitats que aquest sistema manté com impossibles i, amb la lectura, esdevindran possibles. Tot això amb un llenguatge planer, sense deixar de ser literatura plena de simbologia gustosa de llegir. Mentre

ho feia m’he descobert en més d’un conte fent un somriure murri com a “El Sensible”, i fins i tot una rialla incontrolable a “Hombres en el huerto” i a “El rosco de Anita o el Colmo”, on amb molt d’humor descriu la creació d’un ser perfecte mai vist abans; es decideix que aquest ser sigui home pel tema del penis, però aquest òrgan té dificultat de fer bon equip amb la intel·ligència, i això fa que calgui prendre mesures imprescindibles com instal·lar-li el gen *Rafaelacarrá*...

Juanita m’ha captivat per la seva capacitat de crear símbols dins la meua ment i, ahora, d’aconseguir que empatitzés del tot amb històries com les que viu la bibliotecària de “Como una flor en un lapicero”, on ens explica com allò normal, la rutina, el desamor, temes universals poden seguir generant contes que motiven a enamorar-se de nou.

A la segona joia, el poemari *La habitación de las ahogadas* d’Alana Portero (harpo libros, 2017) –autora de diversos llibres, articulista a *El Salto* i escriptora d’obres de teatre– escoltem la veu poètica de la vivència de conviure entre pulsions de mort i vida. Ja la Layla Martínez, poeta també, en el pròleg que titula *Los dioses antiguos han regresado*, enalteix el paper de les dones com a portadores del poder de la natura i la saviesa. Alana fa servir una simbologia plena de termes referents a l’aigua, la humitat i les esquerdes per explicar-nos les seves històries. Noto un missatge clar: l’autora, passi el que passi, arriba a

complicar-se el camí de manera extrema, sap que compta amb les seves urpes i aquestes no permetran que els que s’interposin en el seu camí la facin deixar d’existir.

Entre els seus poemes trobem versos com aquest:

(poema viii): *El secreto de la ligereza consiste/ en que todos los días son el último día/ cuando sabes a dónde te diriges,/ en que morir mañana merece la pena/ si has recibido la excomunión del padre de la espuma/ sin inmutarte. En que la libertad tienes que buscarla/ en la cualidad esquiua y exacta de las mareas.*

Vull destacar una de les cites, de l’escriptora Silvia Plath, que inclou en un dels seus poemes: “*Lo que se gesta dentro de mí sucederá por sí solo*”, que em va posar en mode reflexiu una bona estona sobre la importància de decidir què gestem, què permetem que es gestí dins nostre i quina quantitat de patiment aguantem abans de ser nosaltres mateixos.

També m’agradaria destacar uns altres versos:

(poema xxvii): *he bailado un paso a dos con la bestia;/ lo que llamo identidad es una figura/ armada con los restos podridos del banquete,/ un espantajo de carne, hueso y agua,/ mucha agua,/ que se mueve con gracia de espantapájaros y anda.*

Aquests versos em transporten a moments universals que molts hem viscut en èpoques en les què el re-

“L’autora arriba a complicar-se el camí de manera extrema, sap que compta amb les seves urpes i aquestes no permetran que els que s’interposin en el seu camí la facin deixar d’existir.”

molí de l’existència ens deixa buides, existim en un cos que viu pels altres, els quals pensen que estem presents, però realment estem traspasant una transició per llepar-nos les ferides i d’elles en ressorgim. En certa manera, la seva experiència poètica em recorda algun dels personatges del llibre *Mujeres que bailan con los lobos* de Clarissa Pinkola.

Aquí us deixo l’últim i significatiu vers del poemari on s’expressa una declaració d’intencions amb la què em sento totalment identificat: *hijo de perra, sigo aquí.*

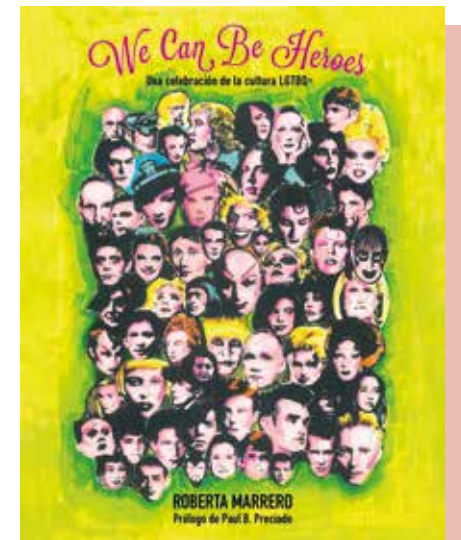
I la tercera joia. Opino que tots hauríem de llegir i tenir un exemplar a prop de *We Can Be Heroes: una celebración de la cultura LGTBQ+* de l’artista Roberta Marrero, que ha publicat Lunwerk editores, amb pròleg de Paul B. Preciado. Roberta beu de moltes fonts, des de la simbologia religiosa, les cartes del tarot, fins a passar per la cultura de masses. Vull destacar que entre la seva bibliografia trobem llibres tan meravellosos com *El bebé verde. Infancia, transexualidad y héroes del pop*, publicat per la mateixa editorial el 2016.

We can be heroes va convertir-se en la nostra sintonia de ràdio durant el viatge en cotxe que vam fer pel sud de França aquestes vacances. Quan fèiem les aturades per dinar o descansar, o de vegades abans d’anar a dormir, ens paràvem a observar les seves il·lustracions. Marrero aconse-

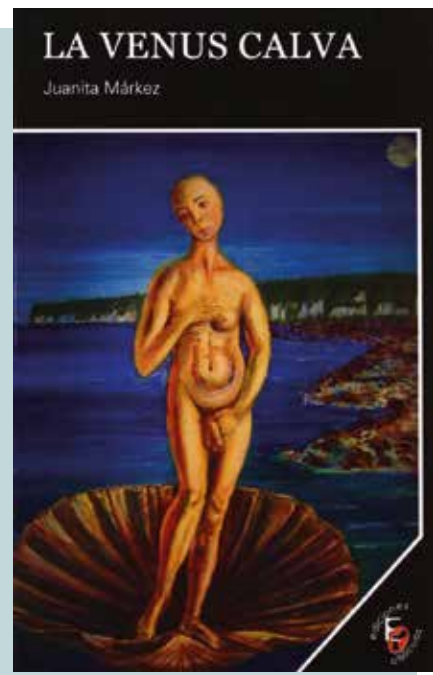
gueix fer una recopilació de la nostra història i li aporta un poder, una aire de catifa vermella i pètals de rosa mentre la música pop ens sedueix pel camí. Amb la quantitat d’*inputs* que ens aporta podem recordar afinitats, melodies, bandes musicals, personatges que ens van agradar i amb qui empatitzàvem sense saber-ne ben bé el per què. I de cop i volta la família sentida (la família amb qui ens sentim que podem ser nosaltres mateixes) augmenta. Si per algun lloc ens quedava alguna esclatxa de sentiment d’inseguretat, por, o si seguíem donant espai de força a la versió de la història on som invisibles, el llibre ens empodera i Marrero aconsegueix que emergeixi un arbre genealògic al nostre voltant.

Manual al qual recórrer, infinitud de noms per *googlejar* i personatges per descobrir. Creuar-me amb Roberta Marrero a través d’aquest llibre ha estat una de les coses fantàstiques de l’estiu; tan sols puc dir: “Gràcies! i en volem més, sens dubte!”

¡Feliç lectura a tot@s!

“Si per algun lloc ens quedava alguna esclatxa de sentiment d’inseguretat el llibre ens empodera.”

PRADO G. VELÁZQUEZ

Per MARIA PUJOL

Autora de la novel·la *En Blanco y Negro*.

Podries explicar-nos una mica de què tracta?

Tierra de Sol és una novel·la d'aventures. Els fets transcorren durant l'any 92 a Mèxic i no té res a veure amb *En Blanco y Negro*. L'únic fet que tenen en comú és tenir una dona com a protagonista total i absoluta. Són llibres protagonitzats per dones fortes, independents, que s'enfronten al seu dia a dia i construeixen la seva pròpia història. Jo concebo la dona així, per tant el que faig a les meves novel·les és agafar una dona i posar-la dins una situació determinada, en el cas de *Tierra de Sol*, una aventura.

Definiries la teva novel·la com feminista?

El personatge és una dona que viu al 1950, que fa una feina d'homes. M'he documentat molt i no hi ha registres de cap dona detectiu per aquella època. Policia si, no a Espanya però als Estats Units si. És més, allà la primera dona policia de la qual es tenen registres oficials data de 1910, i al 1915 ja es va crear la primera associació internacional de dones policies. Per a mi Rachel, la protagonista, si és feminista. És feminista perquè és conscient del seu paper con a dona

en la societat estatunidenca dels anys 50. Feia relativament poc que havia acabat la Segona Guerra Mundial i tota la llibertat que havien guanyat les dones (que havien hagut d'assumir un rol, una vestimenta, feines... que fins aquell punt es consideraven masculines per tal de suplir la falta d'homes) va ser arravatada quan els homes van tornar. Les dones van ser relegades altre cop a un segon pla. Aleshores es produeix una divisió social, sorgeixen dones que no estan d'acord amb això. Rachel està en aquesta època, i és molt conscient de quines són les demandes que se'ls hi fan a les dones. Decideix dedicar-se a ser detectiu privada, amb tot el que això comporta: ha de lluitar per sobreviure. Al estar escrita en primera persona, veiem el que ella pensa, el que sent, això ens permet veure aquesta consciència, no només en el seu paper de dona i en la persecució que rep per ser lesbiana i dona, ella també es conscient de tot allò que se li demana al home. I això és el que la fa realment feminista. Jo demano els mateixos drets per a les dones i per als homes, és a dir, que ells també puguin expressar-se, que puguin plorar... Ella és feminista perquè veu això, i per tant, la novel·la és feminista.

La novel·la es molt cinematogràfica, realment et transporta a dins de l'acció, i això és en gran part degut a l'esforç de documentació que hi ha al darrere. Com va ser

aquest procés de recrear Los Ángeles de finals del 40? Com ho vas fer per documentar-te?

Quan vaig començar Google no tenia la quantitat d'informació que té ara. Vaig beure molt d'altres fonts, especialment del cinema i la literatura. Internet sempre ha estat present també, qualsevol dubte, consultava l'ordinador. Quan escris has de ser conscient que qualsevol cosa, encara que quan el lector ho estigui llegint sembli banal, és vital, perquè al cap i a la fi, estàs situant l'acció. Des de l'existència de camions de brossa fins la utilització de certes marques o productes, tot és rellevant. Actualment tinc dos o tres gigabytes d'informació, especialment centrada en la temàtica policial, la història de les dones i la història de les dones policies.

Tres paraules per definir la teva novel·la ?

Cinematogràfica, crua i apassionant. En una aposta arriscada, però realment fantàstica, has optat per barrejar realitat i ficció...

Està fet amb tota la voluntat. Era molt difícil ambientar-la a LA i no posar referències reals. Aquí radica l'estudi i la documentació.

Et vas inspirar en algú per escriure el personatge de Rachel; una dona independent i lesbiana?

Per escriure el personatge de Rachel, em vaig inspirar en les dones de la meua vida. Són dones independents, fortes, que s'enfronten a la vida i agafen el bou per les banyes. Inicialment em vaig inspirar en això. El fet que sigui lesbiana és perquè jo vull que sigui lesbiana. Això pren més importància (o sembla més important) quan et llegeixes la novel·la pel simple fet que està escrita en primera persona, aleshores costa més crear un subtext o jugar amb la identitat sexual de la protagonista, al contrari del que passa quan escris amb tercera persona, que pots amagar o deixar entreveure petites pistes per confondre al lector. Jo volia que fos lesbiana, enfrontar-la amb aquesta societat homòfoba i paranoica on hi havia

el perill que si descobrien que eres homosexual et podien denunciar o acusar de comunista (que a principis de la Guerra Freda et podia costar la vida). Si t'acusaven d'homosexual, ja s'havia acabat: et posaven al manicomí i fins i tot et podien fer lobotomies. Jo volia que la Rachel jugués amb tot això, però que a la vegada veiéssim que té por, mostrar la dicotomia.

Un llibre que t'hagi marcat?

Qualsevol novel·la de Rosa Montero, especialment "Historia del Rei Transparent"; qualsevol llibre de teatre de Lorca i "La metamorfosi" de Kafka.

A part de novel·la negra, categoritzaries el teu llibre com a literatura LGBTI?

Jo no conec cap tipus de literatura que es digui literatura hetero. Si entrés a una llibreria no per això, rebutjo preguntar per literatura LGBTI. Entenc que les etiquetes són necessàries, igual que el dia de l'orgull, es una forma de visibilitat, sinó visibilitzem no existim, del que

no es parla no existeix. Es una forma d'exposar, de dir estem aquí. Però jo crec en la normalització no entesa com homogeni, sinó que sigui normal que dos dones, homes... vagin pel carrer de la mà, es facin petons... Fer exactament el mateix que fa un hetero i que ningú es giri a mirar-te. Jo vull que això sigui normal, habitual. Quan escric una novel·la penso en això. Jo he escrit una novel·la negra, si algú li vol dir novel·la negra LGBTI jo no m'enfadaré.

"Són dones independents, fortes, que s'enfronten a la vida i agafen el bou per les banyes. Enfrontada amb aquesta societat homòfoba i paranoica on et podien denunciar si descobrien que eres homosexual."

TWITTER

Anys després de publicar *Tierra de Sol*, l'escriptora fa un retorn triomfal amb la seva nova novel·la negra.

Com van ser els teus començaments en la literatura narrativa?

A l'escola ja escrivia. Feia teatre, escrivia petits guions... Després vaig anar creixent i fent relats, narracions curtes que fotocopiava per després passar-les a companyes de classe. A mi m'agradava dibuixar, fer teatre i escriure. Dibuixar ho vaig deixar, teatre en vaig fer i, bé... continuava escrivint coses. Ja de bastant gran em vaig plantejar escriure seriosament, fent cursos de narrativa i altres formacions... I fins aquí.

La teva novel·la anterior, *Tierra de Sol*, es va vendre molt bé.

#SERDONAALSESCENARISÉS...

DIÀLEGS FORA DEL LAMBDA

Per SYLVIA DEBON i ALBERT ROIG

Parlem amb joves artistes sobre la situació de la dona dins el món de l'espectacle.

MERCEDES BANDE: Baixista del grup “Animal Hose” @animalhousebarcelona, informàtica ialegre. Com a referents musicals: Lana del Rey, Ska-p, Simple Plan, Led Zepelin, Guns & Roses, ACDC, música floklórica gallega...

Artistes femenines, especialment les més top, per exemple Katy Perry, Beyoncé o Lady Gaga, projecten una imatge altament sexual. És una tendència a mostrar les dones com un objecte?

En principi, venen entrades a concerts i àlbums perquè la seva música

és bona, són excel·lents artistes, són properes als seus fans i treballen constantment.

Atribuir el seu èxit a únicament una imatge “hiper-sexualitzada” seria una manca de reconeixement a la qualitat del seu treball. Ara, també hem de qüestionar si realment la imatge d'aquestes artistes està “hiper-sexualitzada”. En realitat no ho són. Potser vesteixin amb poca roba a l'escenari, però les seves lletres parlen sobre independència, no sobre sexe.

Quin paper juga el públic en la percepció de la dona en la indústria musical?

Si ens fixem en Adele, el seu àlbum és un èxit mundial gràcies a la qualitat de la seva música i no a la seva aparença. Un cop més, la música reflecteix el lloc i la imatge de la dona en la societat.

Com veus el futur de la dona LGTBI+ dins la música?

Posar fi a la pressió estètica és donar l'oportunitat a dones amb físics no normatius perquè puguin despuntar en el món *mainstream* i no quedar-se només en els espais musicals alternatius o minoritaris. Trencar un altre sostre.

Sabem que el capitalisme es puja sempre a l'onada més gran, és a dir, que quan una tendència —que al principi era minoritària— passa a representar més i més gent, el mercat comença a prestar-hi atenció. Si visibilizem altres cossos i identitats obrirem la porta al fet que puguin florir altres artistes que no s'ajusten als canons.

NÚRIA LLAUSÍ: Actriu, cantant i compositora que presenta el seu primer disc/espectacle 'ÀNTEROS'. És optimista i lluminosa. Els seus referents musicals: Jason R. Browns, Jonathan Larson i Scott Allan.

Tres homes, com a referents?

No hi ha gaire dones compositores. *Fun Home* és l'únic musical de Broadway que em ve al cap compost per una dona. I és a Barcelona!

'ÀNTEROS' parla de desamor heterosexual, homosexual...

Si. Vaig fer el disc per escriure la cançó 'A contracorrent' per parlar de la meua ruptura amb una dona. Volia acabar bé el dol que vaig passar. La cançó no té etiquetes de gènere ni sexualitat, no em calia especificar, era la meua ruptura...i la ruptura és un tema universal. Vull viure la sexualitat amb flexibilitat i sense etiquetes...Els meus pares haurien entès millor que m'havia enamorat d'una dona si m'hagués definit. Tot i així, ho vaig viure amb normalitat...la que pots tenir quan t'enamores, que és un desastre.

Et veus reflectida en #SerActriuÉs?

A priori, no...Pensava que no tenia res a aportar, i que no havia patit abusos o repressió, però llegint experiències d'actrius em vaig adonar que la meua ment m'havia fet oblidar el record traumàtic de moltes vivències. Ara, ens n'adonem i ho compartim i és fort que moltes històries explicades amb el hashtag tenen a veure amb el físic de les actrius...i no amb el seu talent. Si el director es fixa en els meus pits, què coi estic fent dalt l'escenari o davant la càmera? Em sentiria molt estúpida. La meua germana és infermera i la valoren per la feina, no per les talles que té.

Hi ha prou referents LGTBI+ dins el teatre?

Mai n'hi ha prou, però cada vegada trobem més personatges LGTBI+ que deixen de centrar-se només en el 'sortir de l'armari'. Comencem a entrar en una 'normalitat'. És absurd l'abisme que hi ha...Què vol dir ser homosexu-

Núria Llausi.

al? Clar, l'etiqueta neix de la necessitat de visibilitzar-se, reafirmar-se i rebel·lar-se contra allò que s'ha prohibit durant molt de temps, i encara avui. Sort de musicals com *Fun home* escrits per dones, que parlen de dones LGTBI+, de la seva família, de pors, de com les decisions ens afecten i, també, als pares, de com crec que s'ho prendran, i com dues generacions viuen la homosexualitat de maneres diferents. Calen referents femenins LGTBI integrats en les històries i que no siguin estranys a l'espectador.

LAS FRITAS: Companyia teatral formada per tres dones, Neus, Laia, Adriana. Els mola el rollo *underground*. Fan teatre criticant el capitalisme/masclisme/patriarcat.

On van “Las Fritas”?

A: Volem arribar a un altre públic que no siguin iaies i iaies del caramellet del TNC. Hi ha teatre més enllà de sales grans! La cultura popular és tan heavy...

L: La cultura ha de ser del poble i pel poble.

Pot haver-hi “Fritos”?

L: Si, tenim companys que ens acom-

panyen en la lluita.

N: Donen suport.

L: Ser frita no és només “estic frita” i punt. És estar allà, sempre. I tan de bo hi hagués molts “fritos” i les coses canviessin de veritat.

D'on surt el hashtag #DiarioDeUnaFrita?

L: De la necessitat.

N: És com el #Metoo. Hi compartim històries que ens han passat, com a dones. Ara comencem a demanar a dones que ens enviïn vivències per compartir-les anònimament.

L: Vam decidir que fos anònim perquè, tot i tenir el teixit feminista que ens acompanya, ens incomodava i ens feia sentir exposades.

A: Les històries són reals i alguna noia ens ha demanat anonimament, per por...

N: ... a represàlies.

Què és ser dona dins el món del teatre?

A: En aquest món es juga molt amb la representació femenina i...quina és la que tenim avui en dia? Les dones, al cap i a la fi, som una imatge del que volen projectar de nosaltres i, com a dones, ens tracten igual. Tenim aquesta merda del “Geni”, el “tot s'hi val per que estic creant” i no tot s'hi val.

Ara, es fa molt teatre, docus, música i “cicles de dones”, perquè el feminisme està de moda, per sort o desgràcia, i tenim un espai per entrar, està super

bé...però seria millor si als teatres hi hagués paritat a nivell de direcció/dramatúrgia/actuació femenina, i no calgués el “cicle de dones”. Mira: Productora FOCUS (Teatres Romea/Goya/Villarreal/Condal) el 17-18 va tenir 91% d'autors i 9% d'autores, en direcció el mateix. El Lliure: 94% vs 6%, el TNC 78% vs 22%...Potser les sales petites reparteixin millor.

L'obra 'Portrait' parla de l'amor entre dues dones...Falta representació de dones LGTBI+ als escenaris?

L: Completament. Quan surt la lesbiana és per reproduir rols d'estereotip i la fantasia sexual de l'home.

A: Segurament això passa perquè el director/dramaturg/guionista és home i explica la seva visió. Si la història l'expliqués una dona, i lesbiana, tot canviaria. 'Les Impuxibles' són un gran referent, elles han arribat molt lluny.

L: A pel·lis o teatre, molts cops, només es tracta el “Sóc lesbiana” o “Sóc gorda” i anul·len altres trames.

N: Pel fet de ser lesbiana no tots els problemes giren sobre això. Les etiquetes, els noms...

A: 'Portrait', de l'Elena Codorniu, parla d'aquest tema. Una parella de dones que plantegen altres tipus de relacions...

L: Posem en dubte relacions tipus poliamor i la normativitat.

Las Fritas.

Mercedes Bande.

EUROVISIÓ TAMBÉ ÉS COSA de DONES

Per CARLOS SANANDRÉS

La diversitat i la presència de les dones LTB s'ha anat convertit en una constant en el festival.

Sovint s'associa Eurovisió com l'esdeveniment televisiu per antonomàsia. Hi ha qui l'ha definit com la Champions League dels homes homosexuals. De fet, la imatge estereotípica de l'eurofan és un noi d'uns 20/30 anys i blanc (amb la cara pintada de banderoles). Tot i així, hi ha estudis que mostren que dintre de la comunitat eurofan hi ha un percentatge representatiu de dones que també són seguidores de tot el món que envolta al festival. Aquest percentatge supera el 10% i, segons les estadístiques, hi ha una representació destacada de dones lesbianes, trans i persones que no s'identifiquen amb la classificació binària dels gèneres.

Més enllà de les creences populars, el món lèsbic i trans ha estat significativament representat sobre l'escenari d'Eurovisió. Si fem una breu retrospectiva, veiem que ja l'any 1961, Jean Claude Pascal es feia amb el triomf amb una cançó titulada '*Nous les amoureux*' (No saltres els amants). Pascal va declarar anys després que el tema estava dedicat a tots els amors ocults, a aquells que no es podien viure a la llum del dia i que

“Des de fa més de 50 anys, el tema de l'homosexualitat ja ha estat present, encara que de forma velada.”

estaven perseguits. Segons declaracions del propi intèrpret, va ser la primera cançó en la qual s'inferia la temàtica homosexual al concurs. Així que, des de fa més de 50 anys, el tema de l'homosexualitat ja ha estat present, encara que de forma velada.

DANA INTERNACIONAL, LA PRIMERA DONA TRANSSEXUAL No és fins els anys 90 quan aquesta realitat es visibilitza clarament. Concretament és l'any 1998, amb la victòria de Dana Internacional, la primera representant obertament transsexual del concurs. L'any anterior havia guanyat el Regne Unit amb el grup Katrina and the Waves, la líder del qual és lesbiana i apareix sovint a la premsa anglesa amb la seva parella.

El 2003 ens van portar les t.A.T.u., un duet femení rus, que va fer de la seva suposada relació de parella un espectacle. La Lena i la Yulia van vendre la seva suposada relació per aconseguir vots i uns quants euros, una relació que van explotar sobre l'escenari jugant amb un possible petó que mai no va arribar. Dues cantants lesbianes representant a Rússia ara fa ja 15 anys. Tot i que la història era, lamentablement, una estratègia de marketing, avui seria impensable!

L'any 2007 Serbia es feia amb el triomf gràcies a *Molitva*, una oda a la dona interpretat per Marija Šerifović, una cantant fins aleshores desconeguda però de marcada estètica butch. La posada en escena, amb 5 ballarines

vestides d'esmòquing, reforça la imatge de la intèrpret que durant la cançó s'erigeix com a la líder que crida per a la igualtat i la llibertat de la dona. Tres minuts d'emoció que acaba amb Marija i les seves coristes de la mà que mostren un cor dibuixat en els laterals dels seus palmells.

A Eurovisió, les dones també han denunciat la situació envers la legislació de les parelles homosexuals. Un exemple és el de Finlàndia 2013, amb Krista Siegrids, qui al final de la cançó *Marry Me* es va fer un petó amb una de les seves coristes per denunciar la manca de legislació sobre les parelles homosexuals al seu país. La Krista anava vestida de núvia i la corista era la dama d'honor d'una suposada boda que tenia lloc a l'escenari, una boda que en aquells moments era possible a Suècia, seu del festival aquell any, però que no contemplava llavors la llei finlandesa.

CONCHITA WURST I L'EXPRESSIÓ DEL GÈNERE Un any més tard, l'arxipopular Conchita Wurst feia reflexionar a mitja Europa sobre el concepte de dona. La seva impactant imatge amb una estètica clàssicament femenina però amb barba, qüestiona la concepció del gènere i la seva expressió. Les crítiques rebudes dels sectors més conversadors i d'altres concursants no van ser un impediment per fer-se amb el triomf.

La diversitat i la presència de les dones LTB s'ha anat convertit en una

DANIEL KRUCZYNSKI

INDREK GALETIN

CORTESIA EUROVISION SONG CONTEST

Superior: Dana Internacional. Inferior, de esq. a dta.: Marija Šerifović, Clàudia Pascoal.

constant en el festival. Sense anar més lluny, a la darrera edició, l'amfitriona Portugal escollia a dues joves obertament lesbianes per a representar al país, Clàudia Pascoal i Isaura; i Finlàndia escollia a Saara Aalto, una cantant reconeguda als països nòrdics que va deixar al seu xicot de tota la vida per començar una relació amb la presidenta del seu club de fans. En ambdues ocasions, l'orientació sexual-afectiva de les dues cantants ha deixat de ser el tema central de la seva representació.

Així doncs es pot establir una correlació entre les primeres representacions, on es visibilitzava públicament un col·lectiu passant per una etapa de reivindicació fins a una etapa d'incorporació de la identitat com a un element més de la posada en escena.

La figura de la dona sobre Eurovisió no és un tema nou, els investigadors socials ja fa temps que l'estudien i l'analitzen. Pot semblar un tema de poca importància però la darrera

emissió va ser seguida per més 180 milions de persones, convertint l'escenari en un púlpit de valors i visions sobre el món envoltat, això sí, de la fantasia pop. La investigadora Pilar Marco ha estudiat detalladament la representació del cos i la dona com a símbol identitari i cultural i la seva relació amb l'imaginari sòciosexual al context d'Europa. I és que, tot i l'intent de representar noves realitats no hem d'obviar que a Eurovisió i a gran part de d'Europa i del món, la dona segueix sent representada com un objecte de desig. L'escriptora Brigitte Vasallo, poc després del triomf d'Israel aquest any, i davant el debat plantejat per aquesta quarta onada feminista que sembla que ha arribat per quedar-s'hi, publicava un article a *El Crític* sobre Eurovisió i el feminisme, on una de les seves frases genials resumeix perfectament el motiu d'aquestes línies: “Menys Butler i més Eurovisió si volem entendre realment com s'està jugant la batalla del gènere avui dia”.

LLIBRERIA
ANTINOVS
des de 1997

Casanova, 72
08011 Barcelona
Tel. 93 301 90 70
libreriaantinovs@yahoo.es
www.antinovslibros.com
Blog i xarxes socials

STRIKE a POSE!

Per ABEL LACRUZ

Grapats de joves LGTB, que sovint patien la incomprensió de les seves famílies i les petites poblacions on vivien, marxaven a la gran ciutat buscant-se un lloc al món on poder ser, estar, crear i divertir-se.

Pose. CORTESIA FX

llatina, fan de la supermodel Linda Evangelista, descobreix que és seropositiva. Farta de suportar l'Elektra Abundance, la despiatada “mare” de la *House of Abundance* on viu, i decidida a fer alguna cosa significativa amb el temps de vida que li pugui quedar, decideix crear la seva pròpia “casa” i ser-ne la “mare”: la *House of Evangelista*. Un dels primers “fills” de la Blanca serà en Damon, un jove ballarí negre a qui els seus pares fan fora de casa per ser homosexual. La sèrie mostra també les seves interseccions amb d'altres espècimens socials de la Nova York del 1987: la florent casta dels *yuppies* a l'estil Donald Trump o l'escena social i literària del *downtown* de la Gran Poma.

Tot plegat un aiguabarreig de transsexuals (la sèrie amb més personatges trans de la història), gais, *yuppies* armaritzats, gent bohèmia de tot tipus i molta, molta música, fantasia i brillantor. Una producció que segueix la recepta de les grans sèries americanes dels 80 com *Dinastia*, on hi havia els personatges maniqueistes de la bona (Krystle) i la dolenta (Alexis). Tot en una Nova York de llums i ombres que també mostra la realitat de la pandèmia de la sida durant la dècada dels 80, fent-ne part del seu argument de manera orgànica i significativa. Una Nova York oasi contra l'homofòbia de les petites poblacions dels Estats Units però on la transfòbia persisteix, fins i tot dintre del submón gai. Una sèrie *totally in vogue*.

causa de la seva orientació sexual o identitat de gènere, podien viure-hi. Eren comandades per una persona transsexual anomenada “mare” o “pare” i tenien com a principal objectiu participar als balls en què calia desfilars i fer positures amb la major actitud possible. El premi no només era una quantitat de diners considerable sinó el prestigi d'una “casa” sobre les altres.

Pose comença *in medias res* a finals dels 80, quan la Blanca Rodríguez-Evangelista, una dona trans

“Una Nova York oasi contra l'homofòbia de les petites poblacions dels Estats Units però on la transfòbia persisteix, fins i tot dintre del submón gai.”

Underground i desconeguda per a la major part de la població LGTBQ+ fins que el guionista i director de TV Ryan Murphy va decidir crear la sèrie Pose per a la cadena FX, la cultura de les cases de ball es remunta a mitjans del segle XIX, però ha estat durant els darrers 50 anys, i especialment als anys 80, quan ha tingut una incidència més punyent a la cultura popular. Va començar al novaiorquè barri de Harlem i es va anar estenent a d'altres ciutats com ara Chicago, Atlanta, Detroit, Filadèlfia o San Francisco. I també a d'altres països com Canadà, Japó o el Regne Unit.

Grapats de joves LGTB, que sovint patien la incomprensió de les seves famílies i les petites poblacions on vivien, marxaven a la gran ciutat buscant-se un lloc al món on poder ser, estar, crear i divertir-se. Les “cases” eren espais de seguretat on les i els joves, majoritàriament d'ètnia afroamericana i llatina que no encaixaven a la societat heteropatriarcal a

PLAYLIST: AMB VEU DE DONA (I PER a DONES)

Per CARLOS SANANDRÉS

Segur que si preguntem per un cançó popular que tracti el tema LTB, a molts de vosaltres us ve al cap 'Mujer contra Mujer'. L'himne de Mecano porta més de dues dècades sonant, però la música ens ha donat molts més referents LTB. Un exemple? La playlist següent:

TEGAN AND SARA CLOSER (2012)

El duet de bessones canadenques obertament lesbianes ens anima a apropar-nos una mica més física i emocionalment en aquest tema de pop electrònic. Un cançó amb un videoclip on veiem parelles i relacions poliamoroses a gogó.

TRACY CHAPMAN WEDDING SONG (2000)

L'icona dels 90 inclou aquest tema al seu disc *Telling stories*. En ell, la Tracy li canta a una tercera persona que està a punt de casar-se i es pregunta si pot aconseguir un testimoni i un remei per a la “soledat”.

JAVIERA MENA ESPADA (2014)

La cançó que va fer popular a l'estrella xilena al nostre país va arribar amb un videoclip protagonitzat per la Daniela Blume, qui ha declarat en més d'una ocasió la seva bisexualitat, i ple de referències lèsbiques...

ALANIS MORISSETTE WILL YOU BE MY GIRLFRIEND (2012)

La cantant canadenca confessa en aquesta cançó que no sap com abordar el tema d'una forma informal i no sap com dir-ho sense que quedi estrany... però al final, i després d'una declaració d'intencions, llença la pregunta: Series tu la meva novia?

MARY LAMBERT SHE KEEPS ME WARM (2013)

La cantautora i activista estatunidenca admet en aquesta balada que “no pot canviar encara que ho vulgui” i que la seva parella li diu que “fa olor a casa i seguretat”. Una relació d'amor entre dones amb un toc molt “cozy”.

QUEEN LATIFAH LADIES FIRST (1989)

Després d'una carrera d'èxit, l'any 2012 la cantant guanyadora d'un Grammy i actriu nominada a l'Oscar va decidir fer pública la seva orientació sexual-afectiva. D'entre la seva dilatada carrera rescatem aquest rap, una oda al feminisme i al poder de les dones com a motor del canvi.

LAURA PERGOLIZZI (LP) N'OUBLIE PAS (2017)

La coneguda amb el sobrenom “La noia Bob Dylan” és una de les sensacions del moment. Obertament lesbiana, ha escrit cançons per a Christina Aguilera, Cher o Rihanna. Del seu extens repertori recuperem un dels seus últims èxits que canta conjuntament amb Mylène Farmer, una altra icona del moviment LGTBI francès.

DUSTY SPRINGFIELD REPUTATION (1990)

A principis dels 70, la cantant britànica es va convertir en tota una icona al confessar la seva bisexualitat. Després d'una etapa d'èxits com “I only want to be with you”, a finals dels 80 entra en contacte amb els seus paisans Pet Shop Boys amb qui grava “What have I done to deserve this”. Als 90, ells mateixos li produeixen Reputation, on es pregunta què importa el que la resta/l'altra gent pensi i rumoregi.

CHAVELA VARGAS LA LLORONA (1993)

La Señora, com es referia a ella una de les seves amants, és una de les artistes més reconegudes de l'univers mu-

Javiera Mena. GEPE CENTROGAM

sical mexicà. D'origen costariqueny, Chavela ens va regalar algunes de les millors bandes sonores d'Almodóvar i cançons plenes d'intensitat, com aquesta en la qual la cantant lamenta que “me quitarán de quererte llorona, pero de olvidarte nunca”.

Queen Latifah.

LESLEY GORE SOMETIMES I WISH I WERE A BOY (1968)

La cantant de Nova York va fer pública la seva relació durant més de tres dècades amb la seva parella l'any 2005. Sent una de les veus més conegudes del pop anglès dels 60, de la seva extensa trajectòria recuperem aquest tema on la dolça intèrpret reconeix que a vegades li hagués agradat ser un xicot.

MELISSA ETHERIDGE YOUR LITTLE SECRET (1995)

Més d'una desena d'àlbums d'estudi avalen la carrera de la cantant estatunidenca. A mitjans dels 90, la rockera ja començava les cançons amb frases tan directes com “ja sé el que estàs pensant... jo era com tu”. Cal destacar el videoclip d'aquesta cançó, amb una estètica força actual -tot i el pas del temps- que protagonitzen dones que es revelen i escalen un mur de persones.

MARI TRINI YO NO SOY ESA (1971)

Qui no ha escoltat aquest hit de la música dels 70 a Espanya? No, Mari Trini no era esa que tú te imaginas, una señorita tranquila y sencilla. Esa niña, sí, esa no es ella. Gelosa de la seva vida privada, la cantant va ser una de les grans maltractades de la indústria. Reconeguda i apreciada fora de les nostres fronteres, la cantautora, a més d'aquest gran tema, ens ha deixat bombons plens de dobles significats.

Un FESTIGAILESBIÀ ESBOJARRAT Festival

Per JAVIER DOMÍNGUEZ

Furbie va guanyar el concurs, seguit de María Dolores del Orto i Doble Media Ballet.

La 27a edició del Festigalesbià, el festival més esbojarrat de l'any organitzat pel Casal Lambda, va ser un cop més una explosiva combinació d'hilarants *playbacks* amb cançons en directe de gran qualitat vocal. Les més de 200 persones que van omplir el teatre de l'Institut Francès de Barcelona el passat 27 d'octubre van poder gaudir també d'espectacles de dansa, cabaret i acrobàcies. Tot plegat, una *soirée* plena de música, ball i molt, molt d'humor.

La carismàtica presentadora Dorothy Lamarc va ser, com sempre, una excel·lent mestra de cerimònies que va amenitzar la gala i va entretenir el públic. El jurat d'aquesta edició ha estat format per Araceli Moreno, Víctor Guerrero, Emerson Mister Fetish Spain 2018, Roberto Alonso i la Cia Cabaret 13, i Transformista Ruben.

El *show* va començar amb un entretingut *speech* del Transformista Ruben que va interactuar amb el públic i va explicar mil anècdotes acumulades durant molts anys d'experiència. Seguidament va ser el torn de l'actuació espectacular del director artístic del festival, Dani Claramunt, que va interpretar "I am what I am", del musical *La Cage aux Folles*, acompanyat del pianista Jairo, tot en directe.

I després d'una sorprenent transformació en Drag Queen de la directora de l'Institut Francès, Pascale de Schuyter, va arribar l'hora de l'esperat concurs amb les cinc actuacions de la primera part. Tot seguit va tenir lloc, fora de concurs, l'actuació de Dorothy Lamarc, acompanyada de les ballarines "Les Culottes", amb una versió en català i molt personal del tradicional "Bésame mucho" ("Besa'm més").

Participants, organitzadors i jurat del Festigalesbià 2018.

La segona part la va obrir una actuació d'exhibició de ball Pole Dance, a càrrec d'Alex Ceballos, que va aixecar passions i l'entusiasme del públic amb la barra fixa en una fusió de ball sensual i delicat amb força i equilibri. El concurs va seguir amb quatre participants més, i seguidament es va poder gaudir del "remix", la part més divertida i un xic surrealista, en la què es mostren 20 segons de cada actuació totes enganxades.

Mentre el jurat deliberava vam gaudir de l'actuació dels convidats Roberto Alonso i la Cia Cabaret 13, amb un espectacle sensual, elegant i un xic provocador, que va donar pas al repartiment de premis. Amb gran efusió va guanyar Furbie amb el *playback* i ball "Nena, quins fogots!", una performance amb text i diverses cançons remixades que donaven peu a la transformació en directe de Furbie en diferents personatges.

El segon premi va ser per María Dolores del Orto, també coneguda com La Niña del Potorro, amb el *playback* "La espabilá", una paròdia de número folclòric-flamenc feta amb molta gràcia i alegria. Finalment, el tercer premi va ser per Doble Media Ballet, amb el cabaret "A Dios rogando y con el abanico dando", que van començar amb una processó de Setmana Santa i van acabar amb el cabaret més rabiós de "Mein Herr".

És destacable el bon ambient que van aportar concursants, convidats, jurat, públic, presentadora... i molt d'agrair els bons moments que van donar tots plegats. Amb la repetició del número guanyador de Furbie i la tradicional salutació final a ritme de "There's No Business Like Show Business", amb lletra adaptada al Festigai i cantada pel Dani Claramunt, va acabar el Festigalesbià número 27 i... ja s'està pensant en el 28è!

#NOCALLIS

Per JAVIER DOMÍNGUEZ

Campanya del Grup de Joves del Casal Lambda contra les microLGTBIfòbies.

El Grup de Joves del Casal Lambda ha portat a terme durant aquest any la campanya #NoCallis a través de les xarxes socials per denunciar les microLGTBIfòbies: aquells comentaris, bromes o situacions del dia a dia que són discriminadors i homòfobs/bifòbics/transfòbics. De vegades, però, no ens n'adonem ni els repudiem perquè els tenim plenament integrats en el llenguatge, no en som conscients, són habituals o simplement no ens hem parat a pensar que discriminen perquè estan fets des d'un punt de vista heterocèntric i ciscèntric.

Per participar-hi només s'havia d'escriure en qualsevol suport la microLGTBIfòbia que es volgués visibilitzar i denunciar, fer-se una foto o *selfie* amb el missatge i pujar-la a les xarxes amb el *hashtag* principal #NoCallis i el *hashtag* secundari #TambeEs... segons el tipus d'LGTBIfòbia que es tractés.

La campanya va començar el 17 de maig, coincidint amb la celebració del Dia Internacional contra l'LGTBIfòbia, amb gran èxit de participació. A més, es van organitzar accions puntuals al

carrer aprofitant grans cites com el 17M, les Barrakes Joves del Casc Antic o el 28J. Aquestes trobades van ser l'espai ideal per conscienciar i animar a la participació: fins i tot hi van participar destacades activistes del col·lectiu LGBTI com Mireia Mata, Directora General d'Igualtat de la Generalitat; Laura Pérez, regidora de Feminismes i LGBTI de l'Ajuntament de Barcelona, o Elena Longares, membre de LesBiCatalunya.

L'objectiu de la campanya #NoCallis és conscienciar sobre aquesta realitat. Tots aquests missatges no només són discriminadors, sinó que perpetuen els estereotips, els prejudicis, els rols de gènere i la invisibilització de la diversitat en la nostra societat. Encara que no

semblin un atac d'LGBTIfòbia greu, aquests comentaris afecten negativament les persones LGBTI en la seva autoestima, seguretat, acceptació i construcció de la seva identitat privant-los de referents positius.

ACTUALITAT **casal lambda**

Per JAVIER DOMÍNGUEZ

CELEBRACIÓ DEL 42È ANIVERSARI DEL CASAL LAMBDA

El 5 d'octubre es va celebrar el 42è aniversari del Casal Lambda i, per primer cop, es va fer fora del Casal, concretament a l'Institut Francès de Barcelona. Va ser un aniversari especial perquè es va presentar un projecte en forma de vídeo: “Me alegro mucho de que estés aquí”, una col·laboració entre l'equip de suport psicològic del Casal i la plataforma *L'Amore È Uguale Per Tutti*, creada per Mario Allegranzi. El vídeo tracta la temàtica difícil del suïcidi dins de l'entorn LGBTI i intenta difondre un missatge positiu i d'esperança, conscienciant que sempre hi ha alternatives. Després d'una introducció per part de Jordi Samsó i Mario Allegranzi, es va projectar el vídeo i posteriorment es va oferir una xerrada aprofundint en la temàtica amb la Silvia Morell i el seu equip de suport psicològic. També van parlar Verónica Portillo, Anna Delgado, Giulia Agnese i Julia Ceamanos. L'esdeveniment va ser un èxit de convocatòria i els assistents van mostrar un gran interès.

L'IL·LUSTRADOR IGNASI BLANCH IL·LUSTRA DOS LLIBRES CREATS CONJUNTAMENT AMB DOS GRANS ACTRIUS

L'il·lustrador Ignasi Blanch ha il·lustrat recentment dos llibres creats conjuntament amb dues destacades actrius de la història del cinema: Olivia Newton-John, protagonista de “Grease” i Myriam Mézières, musa del director suís Alain Tanner. Blanch és un antic col·laborador del Casal i autor de les emblemàtiques vinyetes protagonitzades pel personatge “Axel”, que es publica en aquesta revista des de 1993. Aviat les dues actrius presentaran els seus llibres amb l'Ignasi.

ENS HA DEIXAT IAGO PERICOT, FUNDADOR, SOCI I AMIC DEL CASAL LAMBDA

“Ha mort un bon, antic i estimat amic meu i del Casal: el pintor, gravador, dramaturg, escenògraf i mestre d'actors Iago Pericot i Canaleta (El Masnou, 1929 - Badalona, 2018). Va voler ésser un dels fundadors de l'Institut (ara Casal) Lambda i era un provocador, un rebel i un heterodox”. Armand de Fluvià, president d'honor del Casal Lambda.

ELEGIDA LA NOVA COMISSIÓ PERMANENT DEL CASAL LAMBDA PEL TRIENNI 2018-2021

El passat 25 de maig va ser escollida per votació en assemblea de socis la nova Comissió Permanent del Casal Lambda pel trienni 2018-2021. Amb Jordi Samsó com a president, aquesta està formada per un grup variat de socis i sòcies versats en diversos àmbits del Casal i inclou representants dels grups de Sords, de Dones, de Joves i de Bisexuals de l'entitat, així com de les comissions educatives, d'activitats o d'aquesta mateixa revista. Amb una visió àmplia del Casal i les seves necessitats, funcions, serveis i deures i obligacions, la nova Comissió Permanent vol seguir treballant en l'important paper de l'entitat en els àmbits de l'acollida i la socialització, apostant per refinar i ampliar la promoció i comunicació de les activitats i programes del Casal així com, entre altres objectius,

Acte del Dia de l'Alliberament 28J.

intentant potenciar el paper de les dones i els joves en la seva estructura.

EL CASAL LAMBDA REP COMPONENTS DEL PROJECTE EUROPEU DOING RIGHTS

El Casal Lambda va rebre el passat mes de juliol els components del Equip de treball de l'Erasmus *Plus Doing Rights*, que s'està duent a terme entre la Universitat Autònoma de Barcelona i diverses universitats i entitats de Polònia, Itàlia i Barcelona. Durant els tallers realitzats es va explicar la tasca psicològica, social i cultural que desenvolupa el Casal des dels seus diferents grups. El projecte “*DOING RIGHT(S): Innovative tools for professionals working with LGBT+ families*” té per objectiu la creació d'un protocol europeu d'entrenament i d'actuació per als professionals que treballen amb les famílies LGBT +.

PRESENCIA DEL CASAL LAMBDA ALS ACTES DEL DIA PER L'ALLIBERAMENT 28J

El Casal Lambda ha tornat a estar present un any més en els diferents actes celebrats en commemoració del 28 de juny, Dia per l'Alliberament LGTBI. Membres de la junta permanent del Casal van assistir a la rebuda d'entitats

LGTBI de Barcelona convocada per l'alcalde Ada Colau i a la penjada de la bandera a la balconada de l'Ajuntament. D'altra banda, tant el Grup de Joves com el de Sords van assistir a la manifestació convocada per la Comissió Unitària 28 de juny. Finalment, el Casal va ser al Pride Barcelona repartint informació des del seu estand i participant a la desfilada amb carrossa pròpia organitzada pels companys/es del Festigaielsbià.

ACORD PER LA GESTIÓ CÍVICA DEL FUTUR CENTRE MUNICIPAL DE RECURSOS LGTBI

El nou Centre LGTBI de Barcelona, que es posarà en marxa properament al carrer del Comte Borrell, 20-24, del barri de Sant Antoni i que acollirà un variat nombre d'entitats, va fer el passat 24 de maig un altre pas endavant amb la signatura del conveni entre l'Ajuntament de Barcelona i la Plataforma d'Entitats LGTBI de Catalunya, de la que forma part el Casal Lambda, per a la gestió cívica de l'equipament. El centre oferirà serveis d'atenció directa, informació i assessorament al col·lectiu de persones lesbianes, gais, transsexuals, bisexuals i intersexuals de la ciutat. També treballarà per generar recursos per al conjunt de serveis municipals.

ES POSA EN FUNCIONAMENT L'ESPAI CREATIU LAMBDA

El passat 8 de maig el Casal va iniciar un nou projecte organitzat per l'Assessoria Psicològica: l'Espai creatiu Lambda. El taller ofereix un espai on s'utilitzen

Acord per la gestió cívica del futur Centre Municipal de Recursos LGTBI.

GRUP DE MUNTANYA: SORTIDES DE DIUMENGE:

- 27 de gener:**
Ruta del Ter V (d'Anglès a Girona)
- 24 de febrer:**
Cingles de Bertí
- 31 de març:**
De Navàs a Berga
- 28 d'abril:**
Vallferosa-Solsonès
- 26 de maig:**
Vilanova de la Sal/Montroig
- 30 de juny:**
De l'Ametlla a l'Ampolla

GRUP DE MUNTANYA: SORTIDES LLARGUES

- Setmana Santa (19-22 D'abril):**
Ruta dels Càtars IV (Occitània)
- 11-12 de Maig:**
Salàs de Pallars
- Segona Pasqua (8-10 Juny):**
Olla de Nuria
- Sant Joan (22-24 De Juny):**
Marimanya-Isil

SORTIDES CULTURALS DE GÈNER A JUNY DE 2019

- 20 de gener**
El Pavelló de la República
- 17 de febrer**
Calçotada a Valls

- 17 de març**
Exposició retrospectiva de Josep Guinovart

- 14 d'abril.**
Casa Museu Lluís Domènech i Montaner a Canet de Mar

- 19 de maig.**
El Jardí Botànic Marimurtra de Blanes”

- 16 de juny.**
Teatre: “Les noies de Mossbank Road” a la Sala Villarroel

*El Grup de Sortides Culturals és un grup obert i anima a la comunitat del Casal Lambda a enviar propostes i suggeriments de visites al correu activitats@lambda.cat. L'objectiu és que les sortides agradin als assistents i es fan pensant en el col·lectiu.

31 DESEMBRE MÉS GROSSA QUE MAI 200.000€

NO
PAAASSIS!

LOTERIA DE CATALUNYA

Tria-la
Tots hi guanyem

1r PREMI 200.000€
PER BITLLET DE 10€

GROSSA
CAP D'ANY

00000

10€ SÈRIE 000

GUANYA
FINS A
200.000€

31/12/2018

GRUPO
ARENA

www.arenadisco.com